

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Aneta RUŠOVÁ

Univerzita Pardubice
Filozofická fakulta

„Freetekno“ jako fenomén v kontextu sdílené zkušenosti –
rituály, symboly a mýty vyznavačů české „freetekno“ scény

Aneta Rušová

Bakalářská práce

2009

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra sociálních věd
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Aneta RUŠOVÁ**

Studijní program: **B6703 Sociologie**

Studijní obor: **Sociální antropologie**

Název tématu: **Freetekno jako fenomén v kontextu sdílené zkušenosti - rituály, symboly a mýty vyznavačů české freetekno scény.**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- 1) Uvedení do problematiky freetekna
- 2) Mezníky ve vývoji freetekno scény v českých
- 3) Formy komunikace
- 4) Hudební produkce
- 5) Alternativní umělecké projevy
- 6) Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

GEERTZ, Clifford: Interpretace kultur, Praha, Sociologické nakladatelství, 2000

GENNEP, Arnold van: Přejímové rituály, Praha, Lidové noviny, 1997

SOUKUP, Václav: Dějiny antropologie, Praha, Karolinum, 2004

KANOVSKÝ, Martin: Štruktúra mýtov, Praha, Cargo Publishers, 2001

FURST, Peter T.: Halucinogeny a kultura Praha, DharmaGaia ; Maťa, 1996

McLUHAN, Herbert Marshall: Člověk, média a elektronická kultura, Brno, Jota, 2000

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Tomáš Boukal, Ph.D.

Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2008**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2009**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

PhDr. Livia Šavelková, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30.6. 2009

Aneta Rušová

Souhrn

Práce se zaměřuje na společenský a kulturní fenomén, známý jako freetekno. Popisuje ideová východiska fenoménu freetekno v České republice a zasazuje jej do celkového kontextu českého společenského života. Prostřednictvím analýzy sdílených kolektivních symbolů definuje hlavní myšlenky freetekno subkultury. Vysvětluje základní pojmy jako princip DIY. Zkoumá symbolické projevy subkultury a uvádí freetekno do souvislosti s hnutím „underground“ a kyberpunku. Práce se dále zabývá mýty a rituály. Všímá si rituální podoby freetekno párty a soustředí se na její konfrontaci s časem každodenního života. Představuje základní koncept mýtické tradice, která se v průběhu vývoje subkultury ustavila.

Práce vychází převážně z terénního výzkumu, je doplněna o dostupné empirické materiály.

Klíčová slova

freetekno, underground, kyberpunk, rituál, symbol, mýtus,

Title

Freetekno phenomenon in a context of shared experience – rituals, symbols and myths of czech freetekno participants

Abstract

This bachelor thesis focuses on the social and cultural phenomenon which is known as freetekno. In this work I describe the basis of the 'freetekno' phenomenon in the Czech Republic and contextualize it in the Czech milieu. Through analysing common symbols I define the main ideological currents of the subculture and explain elemental terms as DIY. Examining the symbolical manifestation of the subculture I relate the movement to the 'underground' and cyberpunk. I describe the myths and rituals of the 'freetekno' parties and confront it with the everyday life. Introducing the basic concept of myth I describe the mythical tradition that evolved throughout the history of the scene.

The thesis is mainly based on field work and it is completed by accessible empirical materials.

Key words

freetekno subculture, underground, cyberpunk, symbol, ritual, myth,

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Freetekno.....	2
2.1	Kulturní tradice - ideová východiska.....	2
2.1.1	Underground v českých.....	2
2.1.2	Americká inspirace.....	3
2.1.3	<i>New Age travellers</i> (hippies, nehippies).....	4
2.1.4	Britští <i>ravers</i>	5
3	Freetekno v České republice.....	7
3.1	Základní pojmy a ideové principy české freetekno scény.....	9
3.2	DIY.....	9
3.3	Freepárty.....	10
3.3.1	TAZ.....	10
3.3.2	Free festival.....	12
3.3.3	Normy a nepsaná pravidla freetekno komunity.....	12
3.4	Sound systém.....	14
3.4.1	Etika.....	16
4	Symboly.....	18
4.1	Kyberpunk.....	18
4.2	Symboly a mýty.....	20
4.3	Mýtický odkaz Spiral Tribe aneb „kolektivní totem“.....	20
4.3.1	Fenomén čísla 23.....	21
4.3.2	Spirála.....	22
4.3.3	Mýtická poselství Spiral Tribe v kontextu české freetekno scény.....	23
4.4	Symbolika názvu sound systému aneb „kmenový totem“.....	25
4.5	„Individuální totémy“.....	28

5	Freepárty jako rituál	29
5.1	Prostředí technoparty jako aktér rituálu.....	29
5.1.1	Místo.....	29
5.1.2	Čas přechodu	31
5.2	Iniciační rituál jako změna prostředí	31
5.3	Spiritualita	32
5.4	Vizuálno a imaginace	33
6	Výzkum.....	36
6.1	Metodologie.....	36
6.2	Realizace výzkumu.....	36
7	Závěr	38
8	Seznam použité literatury:	39
8.1	Internetové zdroje:	41
8.2	Video dokumenty o freeteknu	42
9	Přílohy.....	43
9.1	Příloha č.1: Shockraver manifest23	43
9.2	Příloha č.2: Manifest Spiral Tribe	44
9.3	Příloha č.3: Zásady Do It Yourself	45
9.4	Příloha č.4: Seznam základních otázek pro rozhovor.....	45
9.5	Obrazové přílohy	47

1 Úvod

V této bakalářské práci se zaměřím na společenský a kulturní fenomén, v České republice známý jako *freetekno*¹. V posledních letech se freetekno těší značnému zájmu převážně mladých lidí. Ti jej ale bohužel často vnímají jako čistě požitkářský způsob zábavy bez hlubšího významu a kulturní návaznosti. Také proto považuju za důležité popsat ideová východiska fenoménu freetekno a zasadit jej v první řadě do celkového kontextu českého společenského života. Prostřednictvím analýzy kolektivních symbolů pak charakterizovat hlavní myšlenky freetekno subkultury, kdy se již hodnoty, normy a symboly budou jevit jasné a pochopitelné.

Dosud žádná práce týkající se fenoménu freetekno v českém prostředí nevysvětluje původ specifické symboliky, která je tak charakteristická právě pro tuto subkulturu. Mým cílem zde tedy je nabídnout poněkud hlubší vhled do toho, co její členy vede k tak výrazné obrazotvornosti. Žádná práce se nevěnovala ani mýtům a mýtickým představám, které se snažím popsat v druhé části práce. V návaznosti na mýtý pak považuju za důležité, věnovat se rituální podobě freetekno večírků a soustředit se především na jejich konfrontaci s časem každodenního života.

Představím tak základní koncept mýtické tradice, která se v průběhu vývoje subkultury ustavila.

¹ Pojmem freetekno se označuje subkultura mladých lidí, kteří se pravidelně scházejí a pořádají taneční večírky s reprodukovanou elektronickou hudbou; nejčastěji se konají v přírodě nebo v jinak nevyužívaných industriálních prostorách.

2 Freetekno

Pojem *freetekno* je často spojován s hudbou, kdy označuje tvrdší alternativní undergroundovou „sestřenicí“ *techna*² (dalšího hudebního stylu), která se dá bezpečně identifikovat podle rychlého tempa (Křelinová, 2008: 10). Má velký zkreslený basový rytmus, který se pohybuje v rozmezí 170 a 200 BPM. Jeho takt se zřídka kdy zastaví a pokud se tak stane, tak jen na sekundu či dvě. Není příliš bohatý na tóny a charakterizuje jej repetitivní rytmus (*beat*). Obsahuje nejrůznější syntetické zvuky a *samply*³. Co se týče pojmu *freetekno*, jako hudební kategorie, může být také volně nahrazován termíny *hard techno*, *hardcore techno*, *tekno* či *teknival*. A jako takový se vždy symbolicky vymezoval oproti komerčnímu *technu*.

2.1 Kulturní tradice - ideová východiska

Po roce 1989, kdy se česká společnost, a tedy i její kultura vymanila ze zkostnatělého mocenského aparátu komunismu, se lidem doposud působícím na poli undergroundu (angl. podzemí) naskytla konečně možnost tvořit svobodně. Následující část práce si klade za cíl adekvátně popsat a pochopit proč i v zemi kde je Listina základních práv a svobod přijata již od roku 1991, lidé stále po jisté tvůrčí svobodě touží. Ráda bych zde vzpomenula fenomén undergroundu v jeho proměňujícím se významu, protože z jsem u většiny průkopníků české *freetekno* scény právě v undergroundu vysledovala velkou tradici.

2.1.1 Underground v českých

Vliv předrevolučního undergroundu zde uvádím z již výše zmíněného předpokladu sdílené kulturní zkušenosti na utváření identity jedinců i skupin. Z výzkumu jsem u většiny respondentů zjistila velké sympatie k českému undergroundu, jakožto ideového a hlavně

² Elektronická hudba - Techno, Trance, House, je termín obvykle používaný pro hudbu, která k vytváření zvuků používá elektronické nástroje, jako jsou např. syntezátory, samplery, bicí automaty a jejich softwarové obdoby. Tempo se u elektronické hudby udává v takzvaných BPM tj. čtvrttaktech nebo úderech za minutu (Beats Per Minute). Tempo většiny techno skladeb se pohybuje v rozmezí 130 - 150 BPM.

³ Samplování (sampling) je práce se zvukovými vzorky – samply, lze používat specializované hudební nástroje – samplery nebo i jiná zařízení pro záznam, zpracování a reprodukci zvuku. Dnes je nejčastější použití číslicových zařízení, která pracují se vzorky v digitální podobě. (*cs.wikipedia.org* [online]. 2006-2008 [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Freetekno>>.

uměleckého „kvasu“, jež v minulých letech formoval část kulturního života společnosti. Témata „vzpomínka“ (neboli vztah k minulosti), „identita“ (neboli politická imaginace) a „kulturní návaznost“ (neboli tvorba tradice) zde jsou hlavními atributy, které měly také vliv na vznik fenoménu freetekna a jsou předmětem mé práce.

Samotný pojem underground byl poprvé vymezen pro „okruh vyznavačů nekomerční, po roce 1969 pronásledované a zakazované rockové hudby“ avšak posléze se „obohatil o množství kulturních aktivit, které horizont nekomerčního, tvůrčího rocku značně přesahovaly“⁴. Již v polovině sedmdesátých let se prvně pojmenovává a komentuje existence alternativního způsobu života, hnutí, které „vytváří stranou zavedené společnosti vlastní svébytný svět s jiným vnitřním nábojem, jinou estetikou a v důsledku toho jinou etikou“⁵. K rysům, které v interpretaci Ivana M. Jiřouse odlišují český underground od západního, patří oproti negativní destrukci establishmentu v západní kultuře pozitivní cíl vytváření „druhé kultury“ nezávislé na oficiálních strukturách. Václav Havel pak v tomto směru hovoří o „paralelní kultuře“⁶.

Undergroundová hudba obecně vychází z psychedelické hudby a avantgardní vážné hudby. Undergroundoví hudebníci patřili často ke „kulturním outsiderům“ a většinou působili v symbióze s dalšími uměleckými kategoriemi – literaturou a dramatem či výtvarným uměním. Dobová definice Ivana M. Jiřouse představuje undergroundové hnutí jako „duchovní pozici intelektuálů a umělců, kteří se vědomě kriticky vymezují vůči světu, ve kterém žijí“⁷.

2.1.2 Americká inspirace

Český underground, třebaže vyrůstající ve specifickém společenském klimatu normalizační politiky, měl některé rysy společné s duchovně opozičními proudy v americké kultuře, jejichž směřování formulovali v průběhu šedesátých let např. Allen Ginsberg a Timothy Leary. Tím nejdůležitějším je asi obranná reakce na ztuhlou mocenskou strukturu, která se projevovala i v kultuře. V totalitních státech restriktivní kulturní politikou, postihující všechny alternativní umělecké projevy, v demokratickém zřízení vzrůstající komercializací

⁴ MACHOVEC, M.: Od avantgardy přes podzemí do undergroundu, in ALAN, J. (ed.): Alternativní kultura. Příběh české společnosti 1945-1989, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2001, s. 156.

⁵ JIROUS, I. Martin.: *Zpráva o třetím českém hudebním obrození*. In: Magorův zápisník. Praha: Torst, 1997. s 175.

⁶ PILAŘ, Martin: O různých možnostech pohybu českým undergroundem. [online]. 2002 [cit. 2009-03-20].

Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/files/isarc/9811/19981124g.html>>.

⁷ JIROUS, I. Martin.: *Zpráva o třetím českém hudebním obrození*. In: Magorův zápisník. Praha: Torst, 1997. s 196.

kultury. Hnutí se shodně negativně vymezují vůči pasivitě konzumní většinové společnosti. Profesor Timothy Leary a spisovatelé Aldous Huxley a Ken Kesey patřili také k prvním propagátorům psychotropních látek⁸. Pátrání po šamanských rostlinách v amazonských pralesích prováděná Terencem McKennou, stejně jako pesimistické kyberpunkové vize Arthura Krokera byly pro vývoj subkultur formujících se v opozici k masové kultuře klíčové.

A tak jako se v 60. letech stala symbolem této revolty rocková hudba, v letech 70. a 80. *punk* a *hardcore*, doba 90. let a nově nastupující éra elektronické hudby přinesla téměř hned po svém vzniku další podobu opozičního proudu – *rave*, v níž hrály psychedelické látky⁹ dominující úlohu.

2.1.3 *New Age travellers*¹⁰ (hippies, neohippies)

S určitým zpožděním dorazila módní vlna rekreačního užívání psychedelických látek i do západní Evropy, konkrétně do Británie mezi zdejší „alternativce“, tzv. *neo-nomads*¹¹ nebo *New Age travellers*, (nomádi nového věku) nebo *Hippie travellers* (hippie tuláci). Jejich původ lze hledat jak mezi „dětmi květin“ přelomu 60. a 70.let, tak i mezi odmítači společnosti z řad nezaměstnaných anarchistických *punks*, *squatterů* a bezdomovců 80.let. Ke konci osmdesátých let se část těchto *travellers* spojila s novou progresivní scénou elektronické hudby. Tito „novodobí nomádové“ či pojízdní „proroci“, kteří proti agresivitě rockových koncertů, hvězdným manýrům těchto rockových interpretů s okázalou produkcí za miliony liber stavěli pozitivní poselství *punku*, pro které se zažil termín *DIY* kultura (Do It Yourself – Udělej si sám). *DIY* kultura a její pojetí nezávislé hudební produkce, společně s romantizující podobou kočovného divocha nezávislého na struktuře státního zřízení, se následně stala další důležitou ideovou inspirací i pro budoucí českou freetekno scénu.

⁸ látky s působením na psychiku člověka, ovlivňují jeho smyslového vnímání a prožívání okolní reality i sebe sama (např. pocit pohody, zvýšené sebevědomí a pocit výborné kondice)způsobené např. drogami, alkoholem, některými čaji, ale také eroticko-sexuálními zážitky, působením hormonů a pod.

⁹ Výraz psychedelický (z řeckého psyché, duše, mysl + delos, manifest, zjevnost) ozančuje látky zjevující skryté ale reálné aspekty mysli. Mysl měnící látky jako je LSD, psilocybin, DMT, 2C-B, mekalin, salvinorin A a DOM. Hlavní přírodní zdroje jsou psilocybinové houby, ayahuasca, peyotl, kaktus San Pedro, semena některých rostlin z čeledi svlačcovité a havajská lesní růže.

¹⁰ Jsou to lidé žijící kočovným způsobem života inspirovaní indiány nebo cikány. Vlastní mobilní obydlí, stany nebo přívěsy, putují za soukromím a svobodou (representovanou pohybem). Dávají přednost přírodě osídlují lesy nebo nevyužívané kousky zemědělské půdy. Důležitá je minimální spotřeba a minimální znečištění. Myšlenky hnutí prezentovali hromadně na protestním Stonehenge festivalu (první ročník 1974).

(www.newage.eu [online]. 2006-2008 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://newage.eu/?lang=cs>>).

¹¹ pojem nomád poprvé v této souvislosti použil Michael Maffesoli v knize O nomádství. Praha: Prostor, 2002. ISBN 80-7260-069-9. s. 209.

2.1.4 Britští ravers

Scéna *rave*¹² byla ve své původní podobě undergroundem vždy. Protože účastníci odmítali státem vnucené struktury, většinou utajované *rave parties* se odehrávaly v prázdných městských skladech a průmyslových halách. Zpočátku se akcí účastnil poměrně malý okruh osob, léto však přeje venkovním *slavnostem*, a tak se konají i velké nelegální *rave parties* pod širým nebem (*Open Air*), které nejsou nijak omezené svým prostorem. Příkladem budiž *raveparties* Bedlam (15 000 lidí) a osmidenní párty v Castlemortonu (25 – 40 000 lidí), které pořádal sound systém Spiral Tribe z Velké Británie. Tyto ale definitivně ukončily toleranci britské společnosti k pořádání tak velkých akcí. Policejní zátah byl do značné míry vyprovokován médii a novináři a hlavním cílem byla právě obávaná skupina sdružující se do „kmene“ (*neo-tribe*) Spiral Tribe. Zatčeno bylo třináct jeho členů po němž následoval soud a v médiích se začaly objevovat první zprávy o roztržkách mezi *ravers* a *travellers*. V roce 1994 přišel britský establishment se zákonnou úpravou známou jako Criminal Justice Act¹³, který zaručoval policii oprávnění zamezit konání sešlosti, pokud u ní hrála hudební aparatura. Vývoj tedy pokračoval stažením taneční hudby do klubů a měst, kde se *rave* dělí do mnoha proudů a rozvíjí se. Některé styly *rave* ztrácí své původní undergroundové zázemí, transformuje se spojením s novými tvůrci a takto zpopularizovaný, legální a přístupný se pomalu stává *mainstreamem*, a tedy finanční příležitostí pro lačné hudební producenty. Jiné se ovšem stahují zpět, do svého undergroundového zázemí a do ilegality průmyslových objektů a *squatů*¹⁴. Nicméně označení *rave* se od roku 1994 již nepoužívá a kultura *rave* spadající do let před přijetím Criminal Justice Act s *rave* hudbou se označuje jako *oldskool hardcore*. Taneční párty má dnes v prostředí freetekno scény konotaci komerční párty v klubu, s promotérem jež akci organizuje a zajišťuje *security* (ochranku), Dj (disk jockey), případně další umělce Vj¹⁵,

¹² Rave (z angl. bláznit, řádit), také staroanglické označení pro "čarodějnické slety". *Www.blisty.cz* [online]. 2003 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/art/14905.html>>. Scéna *rave* a pořádání *rave parties* je v anglicky mluvících zemích označení pro taneční párty trávající celou noc.

¹³ *Www.opsi.gov.uk* [online]. 2008 [cit. 2008-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.opsi.gov.uk/acts>>.

¹⁴ squat, squatter (z angl. squat – sedět na bobku, krčit se) pocházejí z americké angličtiny, v níž původně označovala osadníky usazující se na území nikoho. V posledních desetiletích se tato slova užívají pro skupinky, většinou mladých lidí, obsazující opuštěné domy nebo byty. Squatting, neboli nelegální a uvědomělé obsazování nevyužívaných objektů, má své kořeny v protestních hnutích 60. let v Západní Evropě a USA. V České republice, a zejména v Praze, byly až na ojedinělé pokusy prázdné domy obsazovány až po roce 1989 v souvislosti s polistopadovými změnami. Ve srovnání se zeměmi západní Evropy se squatterství u nás nikdy nestalo výraznějším společenským problémem a nezískávalo masový charakter. *Www.my-sites.com* [online]. 2009 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.my-sites.com/squatting/>>.

¹⁵ Vjing dělá osoba nazývaná VJ (visual/video jockey). Jeho hlavní využití je na tanečních parties k projekcím. K tvorbě VJ používá předpřipravené smyčky i aktuální „živý“ signál z kamer a ostatních zdrojů videosignálů. K mixování se používá analogových a digitálních videomixů, případně počítače se softwarovou verzí videomixu.

Mc (z angl. Master of Ceremonies) mají za své vystoupení zapláceno. S bary, kde je obsluha v práci jen na daný večer a úderem poslední minuty otevírací doby klubu, končí i *rave*. Za pár hodin tance a profesionální párty navštěvníci platí samozřejmě vstup.

3 Freetekno v České republice

První setkání s českou undergroundovou scénou si vychutnali právě „britští ravers“. Spiral Tribe a jiní provozovatelé ozvučovacích aparatur v důsledku nepříznivých událostí ve Velké Británii zavítali právě do České republiky, konkrétně do Prahy a tehdejšího, dnes již legendárního, *squatu* Ladronka. Přestože elektronická hudba *techno* u nás již zaznívala, prostředí undergroundových nadšenců zpočátku nezaujala. Až Spiral Tribe společně se skupinou umělců Mutoid Waste Company si díky svému pojetí kultury, ovlivnění *kyberpunkem* a *DIY* koncepcí pojetí produkce hudby, jako symbolické revolty proti konzumní společnosti, zasloužili nebývalý zájem pražských squatterů. Přivezli s sebou ohromná, bizardně vyzdobená auta, vojenské nákladáky, industriální skulptury¹⁶ a s tímto vybavením ohromili snad všechny, kdo je v tu dobu zažil na vlastní oči a na vlastní smysly tvořit. V Hostomicích v roce 1994 uspořádal Spiral Tribe první festival (technival) tohoto typu a založili tak tradici každoročního pořádání technivalu *Czechtek*¹⁷.

Spiral Tribe byl pro nově vznikající české soudsystemy (Cirkus Alien, Mayapur) guru v životním směřování. (Cit. Informátor V.: „...Oni jako první do toho vnesli nějakou myšlenu, dodali tomu ducha.“).

Svým manifestem¹⁸ šířili myšlenky spirituality, víry v moc lidského ducha. Poukazují v něm na obrovskou sílu lidských myšlenek, pozitivní energii a důležitost kontinuity života, neboli nežít jen „tady a teď“. Lze z něj také vyčíst určitá prohlášení potřeby rituálů přechodu pro každého a tak často jak je to jen možné a potřeby zkoumání vlastního „ega“. V těchto letech se česká freetekno kultura stává módní a známou i mezi širší veřejností, a ačkoli si stále udržuje svého alternativního ducha, již to není ten underground jako ve svých počátcích. Vzniká stále více soudsystemů a za „účasti“ médií je také více a více sledováno. Zvláště pak letní akce, kdy se pořádají větší festivaly a lidé se zde schází ve velkém množství. Ve své podstatě česká freetekno scéna následovala stejný osud jako potkal scénu britskou. Již

¹⁶ Viz. rozhovor se členem Cirkus Alien *Www.econnect.ecn.cz* [online]. 2005 [cit. 2009-02-20]. Dostupný z WWW: < <http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=467245>>.

¹⁷ Free festival, pořádaný od roku 1994 až do roku 2006, kdy se freetekno komunita rozhodla jej dále nepořádat. Více informací o jednotlivých ročnících *Czechteku* jakož i rozboru policejních postupů proti jejich konání viz. WIMMER, L. *Freetekno*. Diplomová práce. Praha. Univerzita Karlova. Institut sociologických studií. 2006.

¹⁸ Manifest Spiral Tribe viz. Přílohy.

tradiční technival Czechtek se v roce 2004 a 2005 neobešel bez účasti policie, která jej na povel vlády rozehnala a demonstrovala tak násilnou formou svou nevělu k celé subkultuře. Někteří účastníci byli zatčeni či jinak perzekuováni. V roce 2007 tak česká freetekno komunita na svých internetových stránkách zveřejnila prohlášení o záměru další Czechtek nepořádat z následujících důvodů: postupná likvidace původních myšlenek freetekna, parazitismus subjektů nesouvisejících se scénou (včetně valné většiny samotných účastníků), neschopnost a neochota respektovat elementární principy chování ve svobodném prostoru¹⁹.

Dnes freetekno scéna neodkazuje k jednomu hudebnímu stylu ani žánru elektronické hudby, nýbrž k velmi pestré kultuře, charakteristické svobodnou a především nezávislou uměleckou tvorbou. Jedná se o komplexní fenomén propojený s ekologickými, humanitárními, aspekty a historickými souvislostmi a také se silným sociokulturním pozadím. Jedněmi je označován jako subkultura (Křelinová, 2008; Beaufort, 2008), kontrakultura (McKAY, 1998) jiní se přiklání k rizomatické struktuře freetekna jako fenoménu (Kočandrle, 2008). Tato terminologická nestálost může být přičtena především postmoderní době, „kde styl je na povrchu, ze subkultur se stal hlavní proud, vysoká kultura se proměnila v subkulturu a modní je retro“²⁰. Wolfgang Welsch (1994) používá termín „radikální pluralita“, kterým označuje rychle rostoucí množství rozličných způsobů života, přístupů k poznání a názorových proudů, které jsou širší společnosti nejen akceptovány, ale i aktivně podporovány. Postmoderní oceňování rozdílností má podle Welsche kořeny už v moderně, která přinesla rozvoj v oblasti dopravních a komunikačních technologií. Tváří v tvář prostředkům schopným smazat rozdíly mezi kulturami se společnost začala bránit unifikačním tendencím.

Freetekno scéna dnes dosahuje různých kvalit interpersonálních vztahů, které se formují kolem jednoho hlavního společného zájmu – *freeparty*²¹.

¹⁹ www.czechtek.bloguje.cz [online]. 2007 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW:

<<http://czechtek.bloguje.cz/515742-czechtek-2k7-rave-to-east-prohlaseni-freetekno-komunity.php>>.

²⁰ BAKER, Chris. *Slovník kulturních studií*. Praha: Portál, 2006. s. 186

²¹ Jiné pojmenování pro raveparty podle britského modelu, viz. Podkapitola Britští ravers. V českém prostředí se dále používají názvy *mejdan*, *rychta*, *akce*, *kalba*, *techno* či *masakr*.

3.1 Základní pojmy a ideové principy české freetekno scény

Ve stylech elektronické hudby, které se ve pod freeteknem skrývají dnes panuje značná benevolence. (Cit. otázka na tvorbu jednotlivých DJ's, Informátor F.: ... „určitě preferuji volnou ruku, technaři se často nemají rádi s diskantama, nicméně znám spoustu technařů, kteří disko milují a rádi ho uslyší na své stěně. Techno je liberální, jediné co netoleruje, je nacismus).

Naopak jsou zde jasně definovány principy, na kterých freetekno subkultura funguje. Nejdůležitější jsou *DIY*²² princip a sdružování lidí do *soud systémů*²³.

3.2 DIY

Koncept Do it yourself (udělej si sám) je v českém prostředí důvěrně známým pojmem a sahá až do 80.let minulého století. Vladimír Drápal jej dokonce vidí jako jedinou možnost, jak jakoukoli svébytnou a originální kulturu vytvořit a posléze i zachovat. A v tomto smyslu pomyslnou pochodeň světla do tmy přinesl nejzřetelněji český underground, jehož „regulérní“ počátek můžeme datovat 30. březnem 1974, kdy došlo k masakru návštěvníků koncertu Plastic People v Rudolfově u Českých Budějovic. To bylo ono „udělej si sám“²⁴ Z původní nutnosti obstarat si nedostatkové „zboží“ svépomocí se postupem doby stává kultura, která se staví do opozice proti konzumní kapitalistické společnosti. Myšlenka, že „masové nadprodukci se člověk nejlépe ubrání vlastní produkcí“²⁵, formovala na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let značnou část mládeže. Nejvíce se uchytila v *punkovém* a *squatterském* hnutí a zde se již ve významu politické revolty šířila, ovšem nyní již z přesvědčení více než z nutnosti. „*DIY* kultura je v podstatě vždy politická, protože prezentuje svůj názor a navíc jej uvádí do praktického života. Akce! V tom spočívá její síla“²⁶.

²² DIY je zkratka z fráze Do it yourself. Značí kulturu udělej si sám, tzn. bez podpory reklamy, sponzorů a velkých hvězd, lidi pro lidi, bez omezování vnějších pravidel. Jedním z hesel hnutí Udělej si sám je "Mysli globálně, jednej lokálně"

²³ Nebo také *sound crews* či *tribes* (z angl. kmen) po vzoru přírodních národů.

²⁴ DRÁPAL, Vladimír. Nejsem to, co dělám. Dělán to, co jsem. (*Www.advojka.cz* [online]. 2006, č.22 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.advojka.cz/archiv/2006/22/nejsem-to-co-delam-delam-to-co-jsem>>.)

²⁵ OVERSTREET, Martina. Kazetová kultura. (*Www.czechtek.bloguje.cz* [online]. 2006 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <http://czechtek.bloguje.cz/0611_czechtek_archiv.php>.)

²⁶ NOVÁK, Arnošt. Udělejte to zkrátka sami! (*Www.advojka.cz* [online]. 2006, č.19 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.advojka.cz/archiv/2006/19/udelejte-to-zkratka-sami>>.)

V tomto smyslu se kultura *DIY* projevovала nejviditelněji v pražském legendárním *squatu* Ladronka, kde také příjezdem Spiral Tribe spolu s uměleckou skupinou Mutoid Waste Company vzniklo freetekno, jak jej známe dnes.

Princip *DIY* vztažený na subkulturu *freetekno* se pak odráží především v organizaci *freeparties* (Wimmer 2006: 19-20; Beaufort, 2006: 11, 14).

3.2.1 Freepárty

Události freetekno komunity mají mnohdy různorodé projevy. Od free festivalů, různých shromáždění za všelijakým účelem až po freepárty. Pojem freepárty, složený z free (z angl. svobodný, volný či zdarma) a párty (z angl. večírek, mejdan či sešlost) jsou především prostředkem pro vyjádření svobodného umění bez komerčních záměrů. Free znamenalo absenci veškerých poplatků včetně vstupu, ale také žádných honorářů jednotlivým umělcům za jejich produkci. Freepárty je místo, kde se mohou volně projevit umělci, performeři, divadelníci, žongleři a všichni ti, kteří mají zkrátka chuť podílet se na společné myšlence *DIY* kultury. Tradičně byly pořádány konspirativně, bez placeného vstupu a v duchu hesla „*Můžete zastavit párty, ale nedokážete zastavit budoucnost!*“ (v orig. „*You might stop the party but you can't stop the future*“)²⁷. Beaufort chápe tyto freepárty jako „opakované „pokusy“ o únik ze společenského řádu pomocí navození stavu *communitas*“ a jako takové jsou pro něj „hlavním konstituujícím a zároveň reprodukuujícím prvkem subkultury“ (2006: 25).

3.2.2 TAZ

Z pohledu struktury prostoru je pro freepárty příznačný koncept podle Hakima Beye (1991)²⁸, který v této souvislosti přišel s teorií dočasných autonomních zón (v orig. the temporary autonomous zones, neboli TAZ). Novověké kořeny těchto dočasných autonomních zón, klade do počátků osídlování Ameriky. Ve spojitosti s freepárty to pak znamená, že účastníci zamýšlené freepárty náhodně vybrali místo pro svůj techno večírek, ilegálně jej obsadili a v duchu původních myšlenek hnutí kultury *DIY* a užívali si neocenitelného ducha

²⁷ Nahrávka z vydané desky Spiral Tribe s příznačným názvem *Forward the Revolution*, jehož „poselství“ rovněž freetekno scéna proklamuje a následuje. Vydal label Big Life (UK, 1992).

²⁸ Bey, Hakim. *T.A.Z. The Temporary Autonomous Zone, Ontological Anarchy, Poetic Terrorism*. New York: Autonomedia. 1991. Dostupný z WWW: < http://www.hermetic.com/bey/taz_cont.html>.

spontánní párty v přírodě či jiném opuštěném místě. O lokaci přitom věděli jen přátelé a známi pořadatelského sound systému. „Mezi taková shromáždění dále patří street parties (protesty formou párty), obsazování squattů, karnevaly, karavanová městečka apod“ (Wimmer 2006: 30).

Současná situace v České republice ale vytváření těchto TAZ nepřeje a freepárty se v tomto pojetí již prakticky nepořádají. České sound systémy na to reagují „sezonní expanzí“ dále na východ. Polsko, Bulharsko, Rumunsko, Ukrajina, Řecko a vyjimečně i Španělsko, jsou dnes oblíbené destinace a pro pořádání větších free festivalů vhodné díky své geografické poloze. Informátoři vidí východ Evropy jako ideální, kde doposud není freetekno tak masovou záležitostí, jako je tomu v západních státech²⁹.

V České republice se pak vyhledávají místa (cit. Informátorka I.: *„vzdálená civilizaci, abychom ji nerušili. Kvůli hlasité hudbě a větší koncentraci mladých lidí. Jako vhodné vidím například vojenské prostory nebo staré skládky, místa o která nemá nikdo jiný zájem.“*).

Z pohledu mé informátorky, která freeparty již několi let organizuje, již tyto akce nemají ani v nejmenším konspirativní charakter či podobu revolty proti státu. (Cit. Informátorka I.: *„Větší festival je z pravidla víc práce, komunikace s majitelem pozemku, zajištění odvozu odpadu, úklidu, záchodků, parkování. Výhodou je, že se lidi dobře baví, bohužel mam pocit, že často na úkor pořadatelů.“*).

Ilegální párty se přesto stále pořádají, ale již zdaleka pro tak velký počet lidí, jako tomu bylo dříve. Zpravidla je počet omezen na přibližně 50 účastníků. (Cit. Informátorka I.: *„Privat párty může stále ještě proběhnout ilegálně, pokud je vyhlídnutý dobrý pozemek. Je tam menší zvuk, tudíž je nenápadnější.“*). Tyto ilegální párty pořádá zpravidla jen jeden sound systém v kruhu svých přátel a nejčastější příležitostí pro její zorganizování jsou narozeniny některého z členů či kamaradů sound systému. Podle výpovědí mých informátorů jsou oslavy narozenin vždy důvodem k uspořádání takového soukromého tanečního večírku, kdy oslavenec v kruhu

²⁹ V západních zemích freetekno komunita z důvodů neúnosné masovosti zrušila informační portál (*shockraver.free.fr*) dostupný z WWW: <<http://shockraver.free.fr/infoparty.htm>>, který v současné době již nefunguje... „Aby se postavili policejní represí, Zastavili drogový byznys na parties, Zabránili, aby kultura DIY ztratila původní smysl..Začněme společně bojovat s „hniječnými aspekty“ undergroundu...Začněme teď..hned!

přátel slaví nový rok a zároveň rekapituluje ten předešlý. Všichni respondenti oslavili své narozeniny vždy na freeparty od doby, kdy se freeteknu začali „věnovat“.

(vlastní výzkum 2008/09)

3.2.3 Free festival

Tradice free festivalů vznikla v Británii a USA jako kritická reakce na komerční rockové festivaly, které se lidem zdály příliš finančně nákladné a nepřiměřeně profitující. Provázely je nostalgické snahy o oživení lidové kultury a dob středověkých jarmarků. U nás založili tuto tradici v pořádání větších mezinárodních festivalů britští Spiral Tribe. Na jejich popud se od roku 1994 až do roku 2006 každoročně pořádal free festival pod názvem Czechtek. Jako oslava alternativního životního stylu se konaly, a dodnes stále konají, i jiné větší festivaly jako oslavy jara na čarodejnice a pod. Většina je sezónního charakteru a v rámci celého roku to pak jsou důležité momenty vytváření, potvrzování a oslavy alternativního způsobu, když už né života, tak alespoň zábavy.

3.2.4 Normy a nepsaná pravidla freetekno komunity

Třebaže se česká freetekno scéna zrodila v prostředí normativně velmi benevolentním ke všem, jež se na této „jiné kultuře“ chtěli jakkoliv podílet, a všemu, co se na scéně objevilo, není dnes taková koncepce stoprocentně platná. Počáteční charakter freeparty, kde „pravidel bylo jen málo, regulace žádné a organizace spočívala v čemkoli, hlavně aby party neskončila“³⁰, se díky stále vzrůstající oblibě těchto nekonečných „večírků“ musel nutně proměnit. Informátoři v tomto smyslu nejčastěji hovořili o nutnosti alespoň minimalních zásahů proti tomu co, nebo koho, by na party neradi viděli. Jedna z klíčových informátorek mi při diskuzi o těchto novodobých normách a opatřeních, které jsou dnes prosazovány především sound systémy s delší působností na scéně řekla: (cit. Informátorky I.: *„Zklamou mě technoři, kteří nepřišli na party tvořit, ale ničít. Proto jsem názoru, že je třeba si je vychovávat“*).

Freetekno komunita, tedy spřáteléné sound systémy dlouhodobě aktivní, si musela vybrat cestu reformy nechtěně a mnohdy jim sami členové subkultury, převážně ti mladší, na scéně

³⁰ www.techno.org [online]. [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://techno.org/electronic-music-guide>>

noví, oponují a s jejich podniknutými kroky směřující k jakýmkoliv zásahům proti „svobodě“ nesouhlasí.

Pro lepší pochopení celé situace poslouží událost z nedávné doby, protože vyvolala poměrně vyostřenou debatu o smyslu celé subkultury. „*V sekci sound systems již není prezentován Magion. Tato partička již několik let porušuje všemi respektovanou dohodu neprodávat balóny³¹ na TECHNIVALU, a proto byla na žádost několika sound systémů vyřazena z databáze. Nebylo to letos poprvé, kdy byli na místě osobně upozorněni. Bohužel i přes veškerou snahu se dohodnout a prodej ukončit, v něm po pár hodinách pokračovali. Jejich tlakové lahve byly vypuštěny a peníze získané z prodeje použity spolu s ostatními příspěvky od návštěvníků a sound systémů na úklid louky³².*

Jak je vidět, freetekno komunita je v potlačování jakýchkoliv projevů, směřujících k obohacení na úkor někoho jiného, velmi nekompromisní a snaží se opravdu „vychovávat“, jak mi sdělila již výše má informátorka. Výsledkem je pak scéna, která se již díky svému dlouhotému působení začíná rozcházet v jistých nárocích, vkusu i ideálech na svou „jinou kulturu“. Starší členové se cítí nést za ni zodpovědnost a mladší jim oponují a nazývají je mravokárci.

V tomto smyslu Beaufort poznamenává, že „freetekno dnes již ztrácí schopnost poskytovat svým aktérům (dočasnou) možnost se oprostit od jejich každodenních závazků spojených se životem ve strukturované společnosti přeměnou „spontánních communitas“ na „communitas normativní“ (2006: 54-55).

³¹ výrazem balón se myslí balónek napuštěný plynem N₂O (rajským plynem), který při vdechnutí vyvolává stavy euforie, dlouhodobější inhalování způsobuje otupělost, trvale poškozuje mozkové buňky a hrozí i udušení. Fyzická závislost na plynu nebyla zjištěna, lékaři popisují pouze psychickou závislost. Na většině velkých tuzemských tanečních party v současné době nechybí ani stánek, kde si lze bez jakéhokoli rizika, zcela legálně a pod dohledem policie, za 20 až 30 Kč koupit veselý balónek napuštěný rajským plynem. Více viz. ŠARKOZYOVÁ, Karla. Freeparty. (Www.freetekno.cz [online]. 2004 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: < <http://www.freetekno.cz/Public23/freeparty.pdf>>.)

³² www.freetekno.cz [online]. 2006 [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: <http://freetekno.cz/?d=1&g=55&id=280>.

3.3 Sound systém

Scéna freetekno není produkována ani promotéry, komerčními nahrávacími labely, či jednotlivými DJ's, ale takzvanými *sound systémy*. Mezi členy této subkultury je rozšířen názor, že hudební vydavatelství existují především proto, aby vytvářela zisk, a tak se již asi půl roku organizují ve sdružení SNA - Svaz nezávislých autorů. Tím plní zákonnou povinnost být někým zastupováni, ale zároveň nemusí mít nic společného s komunitou nerespektovanou institucí OSA – Ocharnný svaz autorů. Co se týče hudby, která na akcích zaznívá, je vytvořena systémem Do It Yourself – stranou velkých nahrávacích společností, na vlastní náklady. Autoři hudby na deskách na freeparties nejsou zastupováni žádnou autorskou organizací. Obvykle se od nich aktivně distancují. (Cit. Informátor F.: „*Nechceme, aby nějaká organizace obchodníků vydělávala na naší hudbě, chceme mít nad naší hudbou vlastní kontrolu. Máme vlastní hudebníky, vlastní diskžokeje, vlastní obchody, vlastní distribuce. Minimálně v tomto smyslu jsme opravdu nezávislí*“.).

Vycházejí z přesvědčení, že každý konzument kultury může být zároveň i jejím tvůrcem. Informátoři mi jako jeden z hlavních impulzů, (cit. Informátorky L.: „...*uvědoměním si, že tato scéna je samostatná, vzniká jen z vůle bavit se a z potřeby sebevyjádření a žití svobodomyšlným životním stylem*“), jež je podnítil k vytvoření či zapojení se do sound systému, byl fakt, že je freetekno scéna nezávislá.

Do sound systému se tedy sdružují aktivní členové freetekno komunity jako jsou Dj's, Vj's, grafici, organizačně schopní jedinci, umělecky nadaní výtvarníci, performaři, žongleři, fotografové nebo celá řada dalších lidí, kteří jsou pro sound systém přínosem. Společně fungují na základě přátelských vztahů, solidarity a důvěry jeden v druhého. Třebaže si některé sound systémy stanovují vlastní vnitřní systém o rozhodování a upravují tak své role ve smyslu – nadřízený – podřízený, je celé uskupení dobrovolnou aktivitou každého člena.

(Cit. Informátorky I. o koncepci fungování sound systému: „...“, *Ano považuji, za člena Owy sound systému (www.owa.zde.cz). Máme demokratickou hierarchii, v níž každý z pěti členů má právo dát jeden hlas, lichý počet členů vše řeší. Existuje právo veta, které nebylo nicméně nikdy použito.*“).

Existence sound systému, je možná jen díky předávaným zkušenostem jež si členové komunity v dobré vůli sdělují. Základ jakéhosi „know-how“ zahrnují znalosti od oprav a

úprav automobilů a dodávek, přes zajištění zvuku a elektrotechniky, obsluhy digitálních médií až po zajištění baru a úklidu po párty, přičemž všemi těmito prostředky disponují. Ve výbavě každého sound systému je v první řadě „zvuk“, což jinak značí reproduktory, gramofony, zesilovače, mixážní pulty, PC sestavy a laptopy k produkci hudby. Dále pak dodávka k zajištění mobility a bar s občerstvením. Ostatní technika, jako jsou světla, železné konstrukce pro jejich zavěšení, agregát pro výrobu elektrické energie a kabeláž k jejímu zapojení, taktéž potřebné k realizaci akce, se většinou půjčuje, ale není to pravidlem a sound systémy s delší působností na scéně toto vše vlastní. Jak je z výše uvedeného zřejmé, jsou k uskutečnění freepárty potřeba nemalé finanční prostředky, a tak většina z nich funguje jako malá firma a poskytuje v této oblasti služby za úplatu, přičemž se ale v žádném případě nedá hovořit o jejich obohacování. Výdělek takto nabytý je většinou znovu investován do sound systému. Tedy někteří Djové hrají například na svatbách, sound systém nabízí ozvučení prostor kulturních a společenských akcí, včetně nasvícení či digitální projekce, pronajímá lešení atd.

(vlastní výzkum, 2008/09).

Českou scénu tvořilo od počátku několik aktivních sound systémů, jako byli průkopníci Direct Drive či Technical Support, velký vliv měli Mayapur z Dobříše, kteří se podíleli také na prvních velkých technivalech. V současné době je scéna „angažovaných technařů“, jak je velmi vhodně nazývá Křelinová rozdělena na čtyři „generace“, což se mi v mém výzkumu potvrdilo. „První generací, jsou „průkopníci“ stylu, kteří žijí travellerským životem *ravers* (Cirkus Alien). Druhou vlnu reprezentují již usedlejší sound systémy (NSK, Strahov, Oktekk), které se pro třetí generaci dalších „víkendových travellerů“ staly vzorem. Čtvrtá generace udělala ve vývoji mezník. Starší cítí, že se díky rychlému bujení scény začínají vytrácet hlavní myšlenky *DIY* tvorby, nekomerční produkce a chápání sound systému jako dlouhodobého projektu. Nositelem tohoto úpadku je podle nich právě čtvrtá generace“ (2008 : 14).

Z těchto závěrů vyplývá, že scéna freetekna není jednotným celkem. Je jisté, že každá z těchto „generačních“ skupin má jiné motivace, vzory a symbolické představy o podobě freetekna a freeparties, ale také o kultuře, potažmo společnosti jako takové. Freetekno svou strukturou tedy skutečně připomíná *rizomu*, která zdůrazňuje rozmanitost, spletitost, mnohostrannost a chaos současných kulturních uspořádání. Příčiny pak mohou být různé.

Stejně jako geografická poloha a sociokulturní realita hlavního města může naprosto odlišně formovat podobu fenoménu freetekna, nepochopně i sdílená zkušenost předpokládá jiné společenské interakce a v důsledku toho i jiné reakce na tuto zažitou realitu³³. Tato žitá sociální realita pak zakládá jedinečné mýtycké představy, promítá se do rituálů a probouzí vnitřního ducha.

Sdílená zkušenost je zásadní pro porozumění kultuře ve smyslu žité smysluplné zkušenosti (Williams, 1981). Přesto se tato myšlenka v sociálních vědách, zejména pak v kulturních studiích, nahlíží jako jistý paradox, kde porozumění zkušenosti je možné jen v diskurzu jazyka. Jakým způsobem tedy příslušníci různých generací freetekno subkultury interpretují či symbolicky, v podobě performací, demonstrují svou sdílenou zkušenost, se budu zabývat v další části práce v kapitole rituálu a mýtu.

3.3.1 Etika

Freetekno komunita se shoduje na kodexu devíti ctností. Jsou jimi Mír, Láska, Svoboda, Tolerance, Jednota, Harmonie, Sebevycíždění, Zodpovědnost a Respekt. Kodex se odvozuje od existujícího a napříč freetekno scénou uznávaného manifestu (Shockraver manifest23)³⁴. Kolují i alternativní kodexy, které ovšem hlásají podobné hodnoty a ctnosti.

Freetekno komunita toleruje individuální přístup a neodsuzují tedy odchody z jednoho sound systému do jiného a ani vytváření nových seskupení. Individualitu posiluje skutečnost, že si každý sound systém volí sám svou symboliku. Ačkoliv by se na první dojem mohlo zdát, že Dj's jsou na freetekno scéně neodmyslitelně a navždy spjati s jednotlivými sound systémy, jimiž jsou členy, neplatí to tak vždy. V Praze, kde je velká koncentrace freetekno příznivců a hnutí se tu zrodilo, nemají Dj's tak silnou tendenci se sdružovat sktriktně do jednoho sound systému se všemi atributy, kterými disponují např. Cirkus Alien či Strahov. Tedy atributy sdílené tradice, společné symboliky či v případě Cirkusu Alien komunitního způsobu života. V rámci pražské freetekno komunity mezi sebou jednotliví „angažovaní technaři“ spíše „migrují“ a střetávají se při různých kulturních projektech. Takovými mohou být divadla, kulturně-vzdělávací akce, závody dodávek, módní přehlídky či jiné společenské akce, které

³³ V tomto smyslu hovoří Shore o modelech společenské organizace (z orig. Social orientation models, in SHORE, Bradd. *Culture in mind : cognition, culture, and the problem of meaning*, Oxford University Press, New York, 1999. s. 81

³⁴ Shockraver manifest23, Viz. Přílohy.

freetekno komunita každoročně pořádá. Z prostředí freetekna tak vychází i uskupení lidí, převážně tedy Dj's, kteří se na základě preference určitého hudbeního stylu či žánrů shlukují do nových celků a pod novým jménem, přičemž mohou být zároveň stále ještě členy původního sound systému, zakládají například *labely*³⁵ a společně pak vytvářejí novou aktivní „buňku“ této scény. Produkují svoji vlastní hudbu a poskytují servis i dalším sound systémům, které by měly ambice svou desku vydat.

³⁵ Nahrávací studio, které produkuje hudbu do podoby hudebního nosiče. Například label DMC, www.dctrecords.org [online]. 2007-2008 [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: http://www.dctrecords.org/page.php?al=nbs_crew.

4 Symboly

„Člověk je zvíře zavěšené do pavučiny významů, kterou si samo upředlo“ (Geertz, 2000 : 15).

Symbol charakterizuje Geertz jako jakýkoliv objekt, čin, událost, vlastnost nebo vztah sloužící přenosu myšlenek nebo významů (Geertz 2000: 107). V postmoderních subkulturách, které jsou charakteristické vysokou diverzitou svých členů je určitý společný systém symbolů velmi důležitým integrujícím prvkem. Symboly sdílené ve skupině pak umožňují odlišit se od ostatních, ale především zakládají půdu pro tvorbu kolektivních mýtů, rituálů, jazyka a podoby kultury jakou je vkus, styl nebo image. Jejich prostřednictvím si lidé částečně vymezují hranice možných sociálních interakcí a strukturují tak své bytí ve společnosti. V následující části práce se tedy pokusím analyzovat základní symboliku a kulturní kódy, které v rámci freetekno subkultury užívají její členové.

„Právě díky symbolům vystupuje člověk ze své jednotlivé situace a „otevřít“ se směrem k obecnému a universálnímu. Symboly probouzejí individuální zkušenost a proměňují ji v duchovní akt, v metafyzické uchopení Světa“ (Eliade, 1994: 147).

4.1 Kyberpunk³⁶

Umělecké hnutí postmoderního věku, pojmenované podle povídky Bruce Bethkeho³⁷ oživené *Neuromancerem* (1984, česky 1992) Williama Gibsona, se stalo hlavním a jistě i nejdůležitějším uměleckým proudem, jež nasměřoval myšlení a symbolické projevy promítající se do všech forem a podob umění na celém světě. Gibson ve své knize *Neuromancer* poprvé popsal formát World Wide Web jako kyberprostor (Cyberspace) a charakterizuje jej jako prostor, kde se neustále setkávají všichni sociální aktéři, kteří používají ke vzájemné sociální interakci pokročilé informační technologie. Toto pojetí kyberprostoru tak podle Hakkena odkazuje ke všem potenciálním životním stylům svázaných „kulturním bytím“, (re)produkovaným prostřednictvím pokročilých informačních technologií.

³⁶ Kyberpunk (angl Cyberpunk) je minoritní, zejména literární, umělecký směr, který vznikl na začátku 80. let, kdy se oddělil od science fiction.

³⁷ BETHKE, Bruce. 2001. „Kyberpunk.“ Živel 19.

„Životní styly, založené na pokročilých informačních technologiích, jsou nejen reálné a distinktivně odlišné – jsou transformativní. Transformativní potenciál pokročilých informačních technologií leží v nových způsobech, jimiž nakládají s informacemi. Nové počítačové formy zpracování informace dávají, zdá se, vzniknout nové sociální formaci; kyberprostor je, řečeno tradičním antropologickým žargonem, distinktivním typem kultury“ (Hakken, 1992: 1-2).

Tento typ kultury, tedy spíše subkultury, jež inspirovaná pokročilými informačními technologiemi, vytváří zcela nové pojetí vztahu člověka a stroje, ovšem není založená na apokalyptických vizích budoucnosti jako tomu bylo dříve. Její artefakty přetváří do pozitivního obrazu. V estetice je pak takový styl typickým příkladem brikoláže³⁸ (bricolage), kdy použitím industriálního odpadu (pryžové hadice, plynové masky, elektronické obvody, robotická mechanická ramena) dochází k seskupení původně nepropojených objektů tak, aby vytvářely nový význam v neutřelém kontextu (Calefato, 2004: 34-35). Příkladem zde jsou především skulptury vytvářené buď přímo na místě akce z nalezených „odpadků“, ale také předem připravené sochy, skulptury či recyklující industriální odpad v duchu *DIY*, včetně výzdoby a „tunningu“ automobilů.

Freetekno je pak jen dalším typem subkultury, která přijala přesně stejnou taktiku přetváření reality, tedy alespoň ve vizuální stránce. „Umělci“ se v tomto kontextu stávají „brikolery [...] a vytváří tak základnu pro konsturování zmnožené či multiplicitní identity“ (Barker, 2004: 29). Freetekno subkultura pak v další rovině virtuálně (symbolicky) operuje s pojetím individua, jako s člověkem nezávislým na jakýchkoli vládách či omezeních, který věří v globální přenos myšlenek a jehož identitu ve smyslu ega potlačuje a naopak rozvíjí sdílené hodnoty, vizi nadosobního imaginárního světa s jinými pravidly, jinou morálkou a jinou etikou.

Dále se pak fascinace virtuální realitou a industriálním prostředím promítá i do hudby. Jako výše zmíněné „umění“ je i hudba protkána směsicí nejrůznějších ruchů a barvitých industriálních zvuků a šumů, jež jsou mixovány do repetitivního rychlého rytmu.

³⁸ Lévi-Strauss v knihách *Le totem ismus aujourd'hui* (1962) a *La pensée sauvage* (1971) vymezil pojem bricolage pro označení archaického způsobu myšlení, jehož produktem jsou klasifikační systémy pracující s různými přírodními a sociálními fenomény, které představitelé evolucionistické antropologie identifikovali jako *totemismus*. (Budil, 2003: 313)

4.2 Symboly a mýty

Znalost symbolů je základním východiskem pro studium a interpretaci mýtů. Pokud zde zmiňuji mýty, mám na mysli takové kulturní vědomí, jež se pojí k ideálům, hrdinům a symbolům, jež formovaly tuto subkulturu. Vhodným modelem pro pochopení mýtů je jistě i hudba, ačkoliv ta je ve freetekno subkultuře tak různorodá, že by rozsah této práce směle překročila. Claude Lévi-Strauss označil mýtus stejně jako hudbu za stroj na „ničení času“. Tento záměr „ničení času“ je primárně proklamovaný na freeparties, kde se v symbolice a naracích účastníků mísi mýtické představy časů dávno minulých a hudbou s tancem se pak přesouvají do nadosobní zkušenosti. V mýtu i hudbě se organizováním psychologického času posluchače překonává protiklad mezi nezvratným plynutím času a diskrétní strukturou. Mýtus stojí podle Lévi- Strausse mezi jazykem a hudbou. Hudba je „nepřeložitelná“, protože je metaforou řeči. V hudbě i mýtu dochází k převrácení vztahů mezi „odesílatelem“ a „adresátem“ a posluchač vystupuje sám jako „označovaný“. Lidé nemyslí v mýtech, ale mýty si „myslí jeden o druhém“. (Budil, 2003: 312).

Mýtus jako způsob porozumění a interpretace světa tedy plní v subkulturách mnohdy velmi významnou složku, na které je v dlouhodobém horizontu konstituována sdílená identita. a pro některé sound systémy je jejich symbolika esenciálním atributem stylu a koncepce, kterou v celé subkultuře uplatňují. Prostřednictvím symbolů promítnutých do performací, umění ale i hudby tak o sobě vytváří jedinečný obraz, jen těžko popsitelný objektivně. Reagují jimi na společenské události reálného světa, vyjadřují své názory a takto formují i podobu celé subkultury. Samozřejmě to neplatí v plné míře o všech, a pokud jsem přistoupila k hypotéze, že je freetekno scéna rozděla do generačních skupin, pak výše zmíněné platí nejviditelněji právě o sound systému Cirkus Alien³⁹.

4.3 Mýtický odkaz Spiral Tribe aneb „kolektivní totem“

Symboly které se ve freetekno dnes vyskytují, vznikaly postupným zařazováním zástupných znaků a symbolů jednotlivých sound systémů do svého „pantheonu“ víry a spirituality. Spiral Tribe byl v tomto směru vyjímečným a také prvním sound systémem, který svou symboliku využíval k vyjádření zprávy: „*the message is in the music*“⁴⁰, a

³⁹ Viz. Obrazová příloha performace, jako mýtického vyprávění.

⁴⁰ (cit. Člena Spiral Tribe, DVD World Traveller Adventures, Uncivilized World, 2005).

prostřednictvím svých symbolů do freetekna vnesli myšlenku jistého sdíleného poselství a tajemného významu. Obecně platí, že čím jednodušší ve smyslu grafického zpracování symbol byl, tím lépe. Snadno se rozezná a plní tak ještě efektivnější funkci vymezení „teritoria“ či prostoru párty, jež je vyvěšením symbolů rituálně obsazeno. V prostředí freetekna to pak vyústilo v následování symbolů Spiral Tribe (23 a spirály) jako zástupných znaků hodnot a idejí celé subkultury a já je zde pracovně nazývám „kolektivní totemy“ s odkazem na Straussovo již výše zmíněné vymezení blikoláže jako totemismu.

4.3.1 Fenomén čísla 23

Symbolika čísel je vlastní řadě kultur. Pro freetekno se stalo číslo 23 doslova kultem uctívání, jež se „dělí“ z generace na generaci. Ačkoliv pro mnoho mých respondentů a troufám si říct i pro naprostou většinu mladých technařů (alespoň podle vysledovaných diskuzí na internetu) nemá číslo 23 hlubší význam než ten, že fonetický přepis anglického „to free“ (z angl. ke svobodě), je tento symbol v dnešní době výlučným symbolem celé subkultury. V estetice (co by součástí filozofie) je takový symbol poznávacím znamením, které je jednoduché svou formou, avšak bohaté a hluboké svým významem, tedy alespoň pro některé. Jak bylo uvedeno již výše, do hlubšího povědomí se tento symbol dostal až jeho neustálým vylepováním po zdech Londýna i celé Anglie sound systémem Spiral Tribe, který věřil v jeho numerologický výklad⁴¹.

Spiral Tribe se tak nemalou měrou zapříčinil o posvěcení „dvacetrojky“ hávem mýtického významu s nesčetnou spoustou příběhů, jež se k tomuto symbolu vztahuje. Tato vyprávění, třebaže humorného charakteru, mají opět velký stmelující význam pro celou subkulturu. Zasvěcení taktčně mlčí nebo si příběhy vymýšlejí, nezasvěcení nevěřícíne pochybují a snaží se na jeho význam přijít tím, že budou navštěvovat freeparty tak často, jak jen to bude možné.

Komunitou se šíří různá vyprávění. Toto číslo je shodou okolostí také číslo paragrafu české Listiny základních práv a svobod, který zní doslova takto: *Občané mají právo postavit se na odpor proti každému, kdo by odstraňoval demokratický řád lidských práv a základních svobod, založený Listinou, jestliže činnost ústavních orgánů a účinné použití zákonných*

⁴¹ *Www.spiral-tribe.org* [online]. 1999 [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.spiraltribe.org/understand/page02.html>>.

*prostředků jsou znemožněny.*⁴² Což je pro některé znamením i jisté politické angažovanosti freetekna jako hnutí.

Dále bylo také shodou okolností „oblíbené“ číslo Williama S. Burroughse, který jakožto jeden ze zakladatelů kyberpunku a literární experimentátor jak s jazykem, tak drogami, také inspiroval freetekno subkulturu.⁴³

Křelinová reflektuje jeden z humorných mýtu takto: *„protože je freetekno typické i stylem oblékání, zejména mladí začínající „technaři“ dodržují symbolické nošení jinak praktického „stejnokroje“ – maskáče, mikina s kapucí a kšiltovka, vznikl například i jeden „mýtus“, že 23, je velikost úhlu, který svírá hlava technaře“ a kšilt jeho čepice* (2008: 42-43).

Podle některých svých informátorů se symboly, které ztratily svůj hlubší smysl a staly se pouhým znamením, obecně nazývají klišé a stejně tak na mou otázku, co „třiadvacítka“ symbolizuje reagovali. Ačkoliv Křelinová píše, že obeznámost s tímto symbolem „zakládá pocit přináležitosti samotného jedince k této společenské skupině(freetekno komunitě)“ (2008: 42), zdá se, že od jeho užívání právě freetekno komunita, tedy angažovaná skupina technařů, upouští. Mýtický obraz s patřičně bohatým seznamem narací však zůstává nadále.

4.3.2 Spirála

Spirála zaujímá nepochybně velmi důležité místo ve všech oborech lidské vědy a náboženství, ale také její výskyt v přírodě byl znám již v archaických a primitivních společnostech, kde spirála následně zaujímala své nenahraditelné místo v umění, náboženství i ústní tradici a mytologii. Spirála v pojetí Spiral Tribe se zakládala na pojetí cyklického času a mytickofilosofické koncepci „*Věčného Návratu*“ (Eliade, 1994). Inspirace tohoto pojetí má původ u Amerických Indiánů, podle kterých se čas i minulost pohybovali v kruhu nebo po spirále, navracejíc se vždy na místo svého původu (Crawford, 2005: 24). „*Nesnažíme se dostat do budoucnosti. Snažíme se vrátit zpět tam, kde jsme byli předtím než to západní kultura všechno posrala.*“⁴⁴

⁴² www.psp.cz [online]. [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>.

⁴³ Existuje velké množství Video projekcí, které se používají na *akcích* a kde postava Williama S. Burroughse figuruje. (vlastní výzkum 2008/2009).

⁴⁴ Viz. Rozhovor pro Detail magazine, (1992) se členem Spiral Tribe www.freetekno.cz [online]. 2006 [cit. 2009-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.freetekno.cz/?d=1&g=31&id=285>>.

Rituálním cílem pak je vytvořit jakousi prvotní jednotu, která existovala před stvořením. Všechny tyto regenerační rity mají podle Eliadeho společný znak – snahu znehodnotit čas (Eliade, 1994: 57-59). Prostředkem, k tomuto rituálnímu smazání díla Času, pak je podle Spiral Tribe nejlépe několikadenní freepárty (non-stop), během které se v cyklických spirálách neustále rodí nový svět a s novým světem i nová, obohacenější osobnost. „*Loni v létě jsme dělali párty která se protáhla na 14 dní. Je to výmysl že člověk potřebuje spát. Zůstaň vzhůru a objevíš tu pravou realitu. Přestaň věřit té falešné realitě, která ti byla vtlučována od narození.*“⁴⁵

Symbolika spirály byla pro Spiral Tribe skutečně nezměrná a jako taková měla i hluboký filozofický odkaz pro celou tuto freetekno komunitu, která následovala, alespoň symbolicky o víkendech nebo v letních měsících, kočovnický způsob života a zakusili „onen čas“ chaosu.

Spirála tedy symbolicky znázorňovala neustálý pohyb, vývoj a pronikání do nových realit „skutečného“ světa.

Česká freetekno scéna tento symbol opět přijala, přičemž význam, jak ostatně reflektuje i Křelinová, „se dnes redukuje na možná trochu jednoduché výroky typu „*musí to být prostě psycho*“, v podstatě se však tento výklad od toho dřívějšího (teoretického) neliší“ (2008: 38).

4.3.3 Mýtická poselství Spiral Tribe v kontextu české freetekno scény

Stejně tak hesla a poselství, která Spiral Tribe prohlašovali, se pravidelně stávají náměty grafických návrhů pozvánek na akce (flyers; viz. obr. 1.), promítají se do techno plachet, kde je často zakomponována spirála⁴⁶ a grafické zpracování potisků na tričkách se nesou v duchu myšlenky „techno terrorismu“ a *kyberpunku* (viz. obr. 2). V neposlední řadě ji také vtiskli image a styl⁴⁷. Použití barev se většinou omezuje na černou a bílou, případně ještě červenou. Používání těchto barev má na svědomí také Spiral Tribe. Ti mimo toho, že se jednotně oblékali do černé, měli také svůj vlastní White label, kde vydávali desky označené bílým proužkem.

⁴⁵ MCKAY, George. *DIY Culture: Party & Protest in Nineties Britain*. London; New York: Verso, 1998. ISBN 1-85984-260-7 s. 248.

⁴⁶ Více viz. KŘELINOVÁ, Marie. *Umělecké projevy v české „freetekno“ komunitě – symbolická, funkční a rituální rovina „tekno plachet“*. Bakalářská práce. Pardubice. Univerzita Pardubice. Filozofická fakulta, 2008.

⁴⁷ V dokumentu na DVD (World Traveller Adventures, Uncivilized World, 2005) toto členové Spiral Tribe reflektují takto: „*Anyone can join the Spirals - but it helps if you wear black and shave your head*“ (z angl. ke „spirálům“ se může připojit každý – ale pomůže, když si oholíš hlavu a oblečeš se do černé).

Obr. 1. Pozvánka na akci. Na obrázku grafická reinterpretace „the massage is in the music“ (z angl. „to poselství je v hudbě“) zobrazena do podoby Dj s komixovou bublinou u úst.

Obr. 2. a Obr. 3. Na obrázku (opět prezentovány veřejně jako pozvánky na akci) grafické zpracování techno-terroristy nebo techno-piráta, kde je dodržena tradiční symbolika jednookého piráta, přičemž namísto náplasti, je oko uměle napojeno na jiný zdroj. Třebaže se jedná o naprosto odlišné sound systémy, kyberpunková rétorika na pozvánkách je zde téměř shodná.

4.4 Symbolika názvu sound systému aneb „kmenový totem“

Tzv. „kmenovými totemy“ jsou jména jednotlivých sound systémů, nebo znaky a symboly, pokud tyto jsou výlučně znakem daného sound systému a takto se i používají. Název se volí spontánně a neexistují pro něj žádná vyřčená pravidla. Snad jen taková, že je jistá tendence v používání výlučně anglických slov, různých zkratk odkazující na složitější sousloví a slov obsahující příponu – tek/tekk. S přibývajícím léty existence sound systému se k němu prohlubuje i vztah jednotlivců, a to především skrze častou identifikaci s tímto jménem. Jméno jednoho sound systému mohou používat výhradě jen jeho členové. (Djs, Vjs, či další užší skupina přátel, aktivně zainteresovaných na tvorbě, prezentaci či pořádání a organizace akcí).

Tyto „totemy“ si jednotlivé sound systémy nijak zvlášť nechrání, protože jen oni sami disponují právem jeho používání a nikoho by nenapadlo jej přijmout za svůj.

Tyto symboly, občas zasazené až do povahy jakéhosi hrdiny, si členové sound systému, či jiných uskupení v rámci freetekno komunity, vybírají podle sympatií k jednotlivým lidem, imaginárním postavám, příběhům nebo předmětům, jejichž symboliku následně reinterpetují do nové podoby. Například název NaturalBornShampoos DJs (NBS DJs)⁴⁸ nevymlouvavě odkazuje ke kultovnímu, ale především i velmi kontroverznímu filmovému snímku Olivera Stone: Natural Born Killers⁴⁹. Symbolika názvu pak v tomto smyslu podtrhuje hodnoty, které skupina uznává (nespoutanost, revolta a svoboda). Může upozornit na společenské problémy, jichž se naopak obává (násilí, nezodpovědnost). Zároveň demonstruje neméně důležitou složku identity, jakou je především styl a image. Ponechává v sobě ovšem také trochu tajemství. Konečně ona prvotní asociace je v imaginaci tohoto "kontrakulturního hrdiny", takže i pro jeho nositele - člena NaturalBornShampoos - je opředena trochou mystiky a tajemna.

Takto promyšlený a pečlivě vybraný název může být také velmi pozitivní vizitkou pro vstup na scénu, a to nikoliv proto, jak název zní, ale jaké atributy stylu v sobě nese a jakými

⁴⁸ Skupina DJ's, která se zformovala z freetekno scény, nyní aktivně působí v mnoha jiných projektech. www.dctrecords.org [online]. 2007-2008 [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: http://www.dctrecords.org/page.php?al=nbs_crew.

⁴⁹ Sám Stone o filmu říká, že je to v podstatě velmi optimistický film o budoucnosti. Je o svobodě, která je dosažitelná pro každou lidskou bytost, paradoxně jej časopis Premiere zase zařadil do žebříčku "25 nejnebezpečnějších filmů".

myšlenkami je opředen. Naopak negativně mohou vyznívat, a také tak často působí, jména sound systému ustavujících se v posledních letech. Do názvu jednoduše zakomponují příponu nebo předponu tek/tekk, pravděpodobně po vzoru jednoho z nestrarších sound systému Oktekk, nebo zkrátka jako odkaz k hudebnímu stylu *tekno*⁵⁰. V této souvislosti dokonce freetekno komunita reagovala žertovnou zprávou o nemožnosti dalších registrací nově vzniknuvších sound systémů s touto příponou, načež stejně humorně ze svého „stanoviska“ upustila.⁵¹ Tento přístup freetekno komunity pak symbolicky vyjadřuje znepokojení nad slepým následováním jakýchkoli trendů a nabádá k individuálnímu a originálnímu přístupu.

Symbolika názvů jednotlivých sound systémů pak leccos vypovídá o jejich „postavení“ v rámci celé scény. (Cit. informátor J. na otázku, jak vníma symboliku, případně jestli vnímá nějaký rozdíl mezi názvy: ZMATEKK, NaturalBornShampoons, Cirkus Alien: „...,no nejvíc časovej zmatek je ještěráckej, natural born shampons naznačuje chlápky uz za zenitem a cirkus alien je nadčasový, kdy na ještěřství i zenitáctví srali a prožívali to tak jak to je“.)

Cirkus Alien ve svém názvu vyzdvihuje hodnoty svobodného umění stejně jako inspiraci v kyberpunku. O ideji cirkusu jako společenství umělců, k němuž se může připojit každý, mluví člen Spiral Tribe takto: *...lidé se prostě seberou, odejdou z domu a připojují se k Spiral Tribe, funguje to stejně jako třeba v cirkusu, lidé se k němu mohou přidat a pracovat na tom, v čem si myslí, že se mohou rozvíjet...a to je baví...od komerčního techna se to liší hlavně v tom směru, že to není jen o zábavě...*⁵². A skutečně. Stejnou koncepci na freetekno scéně uplatňují Cirkus Alien. Jako u nás jediný sound systém dnes obývá statek, kam mohou přijet lidé pomoci s výrobou dekorací pro připravované akce nebo jen tak přijet a podpořit. Alien⁵³, jako druhá část názvu pak odkazuje k inspiračnímu vlivu kyberpunku. Z těchto dvou ideových atributů si pak může sound systém vytvořit, či může jednoduše přijímat jistý totem. Ač v přeneseném slova smyly, je velmi důležitým prvkem jak identity, tak poznávacího znamení s nimž se sound systém identifikuje od počátku (viz. Obr. 4) po celou dobu, přičemž drobné

⁵⁰ Existuje tak řada soundsystému s názvy jako: Eastek, Errortek, Mustek, Smutek, Spratek, Kwintek, aj. (vlastní výzkum 2008/09)

⁵¹ Zpráva ze dne 21-07-2008 zněla: *Vazeni Soundsystemaci, dovolujeme si Vas upozornit ze zprava o ukoncení pridavani soundsystemu s koncovkou tekk do nasi databaze byl pouze sprostý zert, který se omylem dostal do naseho redakčního systemu. Za vzniklé komplikace a sebevrazdy se omlouvame a soundsystemy s koncovkou tekk bohuzel nadale akceptujeme.* www.freetekno.cz [online]. 2004 [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://freetekno.cz/?d=1&g=51&id=318>>.

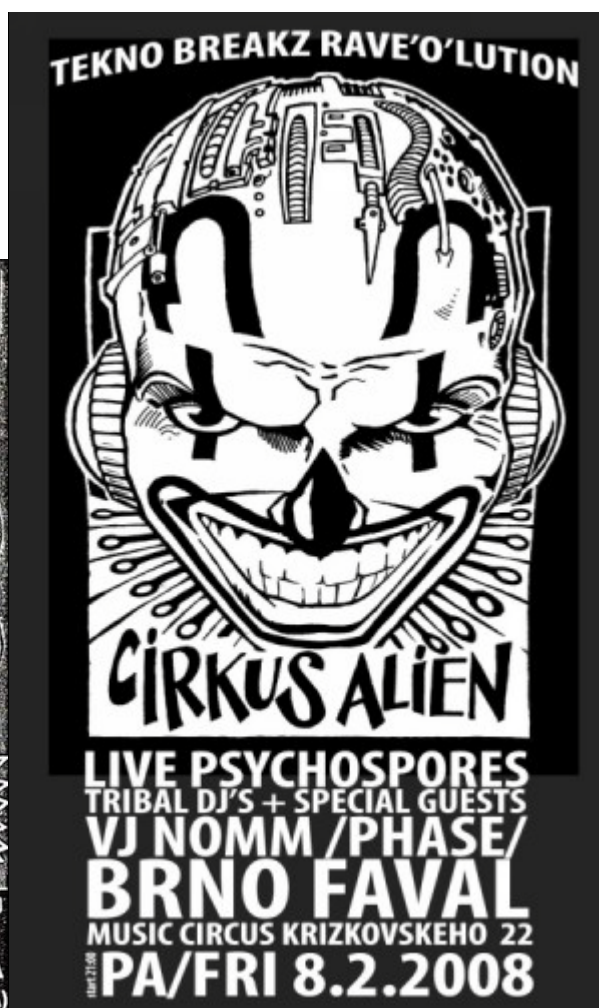
⁵² DVD World Traveller Adventures, Uncivilized World, 2005

⁵³ (z angl. mimozemský, cizí)

grafické úpravy nejsou výjimkou. Symbolika názvu Cirkus Alien však vždy viditelně převažuje (viz. Obr 5).

Obr. 4.

Obr. 5.

Obr. 4, Obr. 5 – „kmenový totem“ sound systému Cirkus Alien. Zde uplatnění myšlenky kyberpunku. Koncept *kyborga*⁵⁴, který představoval inspirativní symbolické prolomení bariér mezi strojem a lidským tělem je v pojetí Cirkus Alien ještě navíc znásobeno podobou cirkusového šaška. Symboly *kyborga* v podobě klauna představují transcendentální stav člověka a jeho mysli. Také fungují jako metafory lidského života. Vyjadřují ty formy vizi světa a člověka, ovládaného iracionálními a zlomyslnými silami, které mu odebraly svobodu a zredukovaly jej do role manekýna. Je příznačné, že právě cirkusového šaška má ve znaku Cirkus Alien, který jako jediný o sobě tvrdí, že je politický. Klaunové jsou obecně velmi

⁵⁴ Neologismus - znamená zkrácený výraz pro kybernetický organismus.

oblíbeným symbolem v náboženstvích a religionistickém myšlení různých kultur. Ukazují, že obraz - výraz, který reprezentují není skutečný, skrze postavu klauna „prosvítá“ skutečnost.

Napříč celou subkulturou se pak nosí oblečení se symbolem či potiskem určitého soudsystému, jež tento motiv vytvořil. To je chápáno jako znak projevených sympatií „umělci“ a pozitivního ohlasu na tvorbu celého soudsystému ze strany toho, kdo potisk nosí. Naopak symboly „kolektivního totemu“ se zdobí příslušníci jednotlivých sound systémů i celá komunita volně a bez nároků na jejich výlučné vlastnictví. Jejich užívání a propagace bývá vnímaná pozitivně.

4.5 „Individuální totemy“

Jsou to pseudonymy, přezdívky, umělecká jména a pod., pod kterými členové sound systému vystupují a mimo skupinu velmi blízkých přátel, pravé občanské jméno jedince většina lidí nezná. A to i přesto, že mají tyto dva udržují přátelské vztahy a vídají se často. Původ tohoto zvyku je v odloučenosti freetekno komunity, potažmo hnutí undergroundu, od policie a pseudonym byl vždy jeho průvodním jevem. V českém prostředí má návaznost například v samizdatové literatuře. Rozdíl ovšem je v dobrovolnosti jeho užívání a souvislost pak má také právě s kyberkulturou a virtuálním prostorem internetu, kde se členové freetekno komunity pod těmito *nick*⁵⁵ prezentují. Toto jméno si buďto vytvořil jednotlivec sám nebo mu jej dali přátelé a má k němu hlubší osobní vztah.

(vlastní výzkum 2008/09)

⁵⁵ Z angl. nick name = přezdívka

5 Freepárty jako rituál

Důležitost porozumění rituálů v kontextu subkultury freetekno je jistě základním předpokladem pro pochopení této kultury jako takové. Rituály odhalují hodnoty na jejich nejhlubší úrovni. V rituálu vyjadřujeme svoje nejdůležitější pohnutky, a protože výrazové formy podléhají konvencím a jsou závazné, jsou zjevované hodnoty hodnotami skupiny.

Rituály jsou opředeny bohatou a na výkladově složitou symbolikou o jejíž částečný překlad jsem se pokusila již výše. Věřím, že tento můj pokus nebyl zbytečný a alespoň z části dovysvětlí následující řádky pojednávající o rituálu ve freetekno komunitě.

Rituál jako společenská instituce zajišťuje svým aktérům jistý přechod od jedné determinované situace k jiné, stejně tak determinované (Gennep 1997). V kontextu této subkultury pak úzce souvisí s mírou spirituality, ztotožnění se s ideovými principy komunity a celkového vhledu do její struktury. Tato kritéria pak hrají důležitou roli i v přechodových rituálech (*rites de passage*). Jsou to rituály, jež provázejí každou změnu místa, stavu, společenského postavení a věku a u kterých van Gennep prokázal tři fáze: odloučení, pomezí (liminární fáze spojená s *communitas*) a přijetí (Gennep 1997). Goffman (1999) analyzuje rituální setkávání, v jejichž průběhu se jednotliví aktéři snaží představit druhým sami sebe v silně idealizované podobě. Účelem těchto rituálů je vzájemné *potvrzování nároků a pozic* zúčastněných.

5.1 Prostředí technoparty jako aktér rituálu

Ačkoliv jsou akce plánovány hodně s předstihem, do poslední chvíle žádný účastník neví, jaká atmosféra na akci bude, jak na ně „genius loci“ bude působit a ve výsledku ani neví, jakou bude mít „společnost“. Slavnostní a vyjimečné je ovšem setkání vždy a již toto je prvním pozitivním předpokladem pro úspěšné vykonání rituálu. Průběh i konečnou podobu rituálu tedy mohou formovat následující činitelé.

5.1.1 Místo

„V nejrůznějších kulturních kontextech nacházíme vždy totéž kosmologické schéma a tentýž rituální scénář: usadit se na určitém Území znamená totéž co založit svět.“ (Eliade, 1994: 35)

Pro freetekno komunitu je právě ono obsazení prostoru velice důležitým aktérem rituálu a výběr místa pro freepárty „naprosto zásadní“. V komunitě existuje několik jedinců, kteří se buďto věnují pouze vyhledávání míst pro další akce, nebo taková místa již z minulosti znají, případně jsou v kontaktu s majitelem a konání rituálu mohou po společné dohodě s ním na tomto místě zrealizovat. Taková místa jsou pak účastníky ctěna a většinou i udržována v tajnosti. Zpřátelené sound systémy si tyto informace předávají a utužují tak vzájemné vztahy pod podmínkou jistých nevyčleněných pravidel. „Obdarovaného“ zavazuje k úctě a respektu vyjímečného prostoru stejně jako dobrých vztahů s případným majitelem pozemku.

Dlouhodobý člen komunity Alef nalézá neopominutelnou symboliku v místě a vnímá jej jako „aktéra“ rituálu.

„Co se výběru místa týče, musí odpovídat zaměření a cíli akce, ale všeobecně se dá říci, že nejvhodnější místa jsou :

a) odlehlá přírodní zákoutí, pro rituály zdůrazňující sepjetí s Matkou přírodou a s odkazem našich předků, spíše meditační povahy

b) pozůstatky „výdobytku“ naší civilizace, zničené továrny, vojenské základny, letiště, povrchové doly, pro rituály zdůrazňující úpadek naší civilizace, zvrácenost našeho ega a celkovou absurditu naší pozemské existence, mohou být energičtější.

c) běžná místa vyhledávaná pro zábavu, kluby a freetekno akce, jako doplnění těchto akcí, zde se bohužel nedají provozovat skutečné hlubší rituály pro přebytek rušivých elementů, ale akce na takovýchto místech jsou vhodné pro popularizaci myšlenky rituálu“. (Alef)⁵⁶

Takový iniciační obřad pak nabízí možnost konfrontovat vlastní pomíjivost, oslavit Matku přírodu, zbavit se strachu či ostychu, konfrontovat své niterné pocity ven, směrem k ostatním a radikálně tak transformovat kvalitu svého života na tomto světě.

⁵⁶ www.hypno.cz [online]. 2009 [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.hypno.cz/texty.html>>.

5.1.2 Čas přechodu

V každé konkrétní situaci se magické kruhy posvátného přeskupují. Posvátné není nadsvětnou veličinou, ale nečím atributivním, co pramení z lidí a situací a jejich interpretací. (Gennep, 1997: 22)

Obdobně jako prostor, i čas na freepárty je směrodatným a důležitým aktérem rituálu. Při pohledu na rituál rozlišuje Eliade čím je čas pro náboženského a nenáboženského člověka. Jak již bylo uvedeno výše, sdílenou pohnutkou účastníků rituálu je jakési „vytržení z reality“, v kontrastu s všedním a jednotvárným časem práce či školy, je konání freeparty „časem svátečním“ ve kterém je mu představen jiný „časový rytmus“ s jinou „časovou intenzitou“.

At' je množství časových rytmů, jež zakouší, i jejich rozmanitá intenzita sebevětší, nenáboženský člověk ví, že se jedná vždy o lidskou zkušenost, do níž se žádná božská přítomnost nemůže vklínit“. (Eliade, 1993: 48-51)

Primárním záměrem rituálu na freepárty je pak pominout časový rytmus každodennosti či úniku z běžné reality.

5.2 Iniciační rituál jako změna prostředí

Při iniciačních rituálech nemusí jít vždy o nějaký předpokládaný či očekávaný přechod z jednoho statusu na druhý a s ním pak spojená práva a povinnosti. Alespoň ne takto evidentně. Může jít také o změnu prostředí, jakou byla v případě sound systému Strahov a skupiny OKO⁵⁷ přesun z českého prostředí freeparties na španělskou „půdu“, kde se konal v roce 2008 již 11. ročník festivalu *Dragon*⁵⁸. A to hned ve dvou směrech. Přechod z České republiky do Španělska. A přechod z české komunity freetekna, kde jsou velmi známým a uznávaným sound systémem napříč celou freetekno subkulturou, do prostředí mezinárodního free festivalu, kam přijížděli bez jakýchkoli výhod či nevýhod, plynoucích z již zavedeného působení v české freetekno subkultuře. Prestiž, kterou si tu vybudovali svým dlouholetým působením zde byla neznámá a bezvýznamná. Doba jejich působení na tomto festivalu by se v souvislosti s Gennepovou klasifikací jednotlivých fází iniciačního rituálu, dala

⁵⁷ skupina českých umělců, s freeteknem spojená především organizací Vj projekcí a jiných performací, pořádaných na technoparties. Více viz. <http://www.oko3.org/>

⁵⁸ *Dragon* již tradiční svobodný festival v přírodě – free party, navazující na tradici oslav v Castlemorton, Stonehenge v Anglii. Oslavuje jarní rovnodennost a koná se pravidelně již od roku 1997, v březnu na první jarní den. Více viz. <http://www.dragon-festival.com/>

charakterizovat jako ona liminární fáze přechodu. Mezi účastníky této dobrodružné výpravy v této fázi přechodu přestaly platit určité statusové role, normálně fungující v běžném životě, zároveň se ale posílila identifikace s rolemi, s nimiž se ztotožňují právě na freeparty. S vycestováním do ciziny museli zároveň přijmout jistou skupinovou strukturu dělby práce a po čas festivalu se taktéž utvořil typ společného vlastnictví a nároků a závazků s toho plynoucích.

Obdobný příklad pak je například působení určitého lokálního soudsystému v okolí místa bydliště a přesun na větší festival do jiného regionu.

Po této fázi přechodu následuje opět ztotožnění se s původním prostředím, přijetí nových zkušeností z liminární fáze přechodu do svého nového působení, a to jak v rámci subkultury, tak v osobním životě. Utvrzení skupinové jednoty je zřejmá, stejně jako vzrůstající prestiž a zkušenosti, které pak předávají dál a inspirují jimi ostatní členy subkultury. Prostředí free festivalu také osvěží hodnoty, na kterých freetekno komunita „staví“ a potvrzuje jejich možnou a reálnou funkci. Význam rituálů cestování do ciziny pak má následky pro celou subkulturu. Její aktivní členové, tito freetekno travellers, se tak transformují do role hrdinů a vzorů, jejichž žitá zkušenost je hybnou silou komunitního života.

Stejně tak koupě dodávky může být pro člena komunity, v tomto kontextu spíše pro člena sound systému, přechod do nového statusu a role, kterou pak zastupuje. Jako majitel auta, dostatečně velkého pro převoz hudební aparatury a dekorací, se nyní stává nepostradatelným prostředníkem, mezi samotnou realizací party a jejím počátečním plánováním. Jistým způsobem se mu ostatní podřizují, protože kdyby auto nebylo k dispozici, nebyla by možná ani párty. A takto by se dalo pokračovat dál. Příklad s dodávkou zde uvádím proto, že demonstruje situaci, kdy určitý nabytý kapitál, může jedinci zaručit respektované místo ve skupině, bez toho, aniž by jinak aktivně ctil skupinové hodnoty. Postačí, když se bude podílet jako „převozník“.

(vlastní výzkum 2007/2009).

5.3 Spiritualita

„Příznaky duchovní regenerace lze spatřovat všude kolem. Například ve zvýšené touze po zkušenosti, po průzkumu každé opomíjené reality sebe sama i přírody“ (Rozsak 2005: 421)

Mezi komunitou se velice často mluví o „spiritu“ (angl. duch, ale také nálada, či charakter). Jeho „přítomnosti“ na freepárty se cení ze všeho nejvíc, ačkoliv se tato jeho přítomnost či nepřítomnost nejčastěji hodnotí až po akci. Je jakýmsi silným pocitem, jímž kolektiv působí na své členy, avšak pocitem promítnutým mimo vědomí, mimo objektivitu. Takový pocit není fixovaný na žádný hmotný předmět ani člověka, představuje spíše manifestaci živoucí energie. V této souvislosti hledání jiné spirituality než v animismu či naturalismu se Durheim vyjadřuje takto: *„kromě člověka a fyzického světa tedy musí existovat ještě jiná skutečnost [...] musí existovat jiný kult, je to kult totemismus (2002: 127).*

„Vztah k totému může jednoduše pocházet z mýtu a jeho význam se tak stává záležitostí spojení znaků s jinými kulturními kódy významu.“ (Strauss, 2001: 51)

A právě na symbolice, kterou jsem uvedla výše, se zakladá veškerá narativní podoba freetekno subkultury. Kulturní bohatství jako je mýtus, drama, metafyzická spekulace, kultovní obřady, hudba, tanec. To vše je součástí každé freepárty, kterou „spirit“ navštívil. Příznačné je „prohlášení“ Lukáše Wimmera, který před zveřejněním své diplomové práce (2006) na internetu napsal malý prolog: *„Byl to další impuls, kterej mi v mnoha věcech otevřel oči, snad opět o trošku rozšířil hranice mojí tolerance vůči okolí. Snad i Vám pomůže rozbourat pár dalších zbytečných bariér nejen ve vašich hlavách a skrze spontánní anarchii a kouzlo přirozeného chaosu načerpat a dál šířit to co slovy téměř nelze popsat... ale říká se tomu SPIRIT, víšjak.“*

„Jednou lidské společnosti opět zakusí hodiny tvůrčího pohnutí, z nichž vzejdou nové ideály a nové myšlenky, jež lidstvo jistou dobu povedou. Prožitek těchto hodin vyvolá v člověku spontánní potřebu, aby se tyto zážitky čas od času alespoň v jeho myšlenkách zopakovaly; potřebu udržovat při životě vzpomínku na ně prostřednictvím slavností, jež by občas znovu nesly jejich ovoce“ (Durkheim 2002: 461).

5.4 Vizuálno a imaginace

K *diy* pojetí kultury a freepárty patří neodmyslitelně i umění. Již z principu má podobu akčního angažovaného, konceptuálního umění⁵⁹, kdy se stírá hranice mezi umělcem a

⁵⁹ Konceptuální umění (z angl. concept – pojem) představuje umělecký směr, pro nějž je rozhodující idea, záměr díla, ne už tolik výtvarná tvorba a vytvořený předmět. Materiální realizace často odpadá nebo je pomíjivá a umělci se spokojí pouhým náčrtem. Formují prostředí, interiér a exteriér v němž se divák nalézá, nezvyklým

divákem. Psychologické, filosofické a duchovní aspekty takové freepárty jsou pak umocněny právě imaginací a vizuálně. Umělecké techniky, zvláště pak na poli interaktivních elektronických médií, a hudba, jejíž účinek na psychiku pak nemá daleko k šamanskému bubnování, jsou s uměním freetekna spojené od jeho počátků. Dokáží různými počítačovými programy kombinovat ve stejném čase obraz, světlo i zvuk a sesynchronizovat jej tak, aby výsledný dojem vzájemně „ladil“ smyslům. V interaktivním prostředí elektronických médií pak společně s hudbou a tancem evokují pocit rozšířených stavů vědomí i bez jakýchkoli podpůrných látek, ačkoliv bývají často podpořeny „entheogeny“⁶⁰ (Humeová, 2006: 416). Bizardnost některých dekorací, psychedelických obrazů, statických i dynamických, se pak jeví jako součást časoprostoru a odrazový můstek k psychedelickému spojení se světem labyrintů. Vytváří prostor pro „celonoční taneční odysseu“ (tamtéž). Spirála, jako kruh jehož obvod není nikde a jehož střed je všude, je pouze jedním z takových odrazových můstků. Dojem, který toto všechno v člověku vyvolává je smíšený, respondeti jsou ale za takový dojem velmi rádi a mnohotvárnost, a četnost různých jevů působících na smysly jsou vnímány velmi pozitivně. V kontextu párty se to vše jeví jako harmonie. Účastník párty se rád nechává sytit dojmy, které inspiruje toto bizardní prostředí. Lidé se zde neomezují na krásu a kýč, líbivost či nelíbivost, hodnotné či nehodnotné, kvalitní či nekvalitní. Filozofií je neodsuzovat, zbavit se předsudků a vnímat jinak. Ponořit se do zákoutí jiných realit a poznat nepoznané. Otevřít své „brány vnímání“.

Techniky promítání obrazů střídajících se v krátkých časových sekvencích na plátno nebo stěnu nějakého přírodního útvaru, odkazuje k vizím a projekcím či vhlédům do jiných světů a jiné úrovně reality, ale také jsou narativním obrazem sdílených hodnot a symbolů.

Performace jako tvorba skulptur či divadlo pak probíhají přes den za světla.

materiálem, barevným či světelným pojednáním (instalace, environment – prostředí) nebo přetvářejí celé krajinné celky nebo civilizační útvary s poudazem na dávnou minulost lidstva, na jeho spojení s universem či jako paradox současné civilizace

MRÁZ, Bohumír. Dějiny výtvarné kultury. Praha: Idea Servis. 2002.

⁶⁰ (tj. „To co ukazuje boha“) je psychoaktivní, obvykle přírodní, látka používaná při náboženských nebo rituálních obřadech. Entheogeny jsou zpravidla halucinogeny, obvykle psychedelické. (sc.wikipedia.org [online]. 2009 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Entheogen>>.)

Obr. 6. Skulptura vytvořená na freepárty Banda Crew

(autorská fotografie z privátní akce Banda, 2007)

(Cit. Informátorky A.: ...,Mam dojem ze me puvodne inspirovaly predmety a odpadky co se tam vsude valey. Uz davno jsem chtela nejakou skulpturu vytvorit a veskerej vhodnej material doslova lezel kolem me.. Rospadlej industrialni a zaroven zarostlej prostor se k tomu primo vybizel. Ale hlavne to proudilo opravdu z momentalni potreby neco tvorit. Bylo to rano po probdely noci a nenechavalo me to jit spat.. ;) Nejaka myslenska v tom taky puvodne byla, ale musela bych jeste vic zavzpominat, ted mam v hlave jen takovej abstraktni obraz. Ale napada me ted jedno slovo... recyklace. Mimojine v tom byla moje nespokojenost s lidskou bezohlenosti, ze nekteri trousi odpadky kde se da, vubec nepremysli nad nasledky, ani je neco takoveho nenapadne a je jim uplne jedno, ze by tim mohli nekomu skodit. Takze ze i z oskliveho se da udelat neco hezkeho, driv nez se to konecne rozpadne.).

6 Výzkum

Výzkum byl realizován od března 2008 do února 2009 převážně mezi příslušníky pražského uskupení Banda Crew, přičemž byli do výzkumu postupně zapojeni i členové jiných soundsystémů či jednotlivců, kteří se s freetekno komunitou často stýkají na freeparties. Část výzkumu proběhla i v prostředí mezinárodního festivalu ve španělské travellerské osadě, kde proběhl free festival Dragon.

6.1 Metodologie

Metodologie kombinuje několik přístupů kvalitativního výzkumu. Hlavní metodou výzkumu se stalo zúčastněné pozorování a polostrukturované či nestrukturované rozhovory, přičemž jsem využila i metody připraveného dotazníku. Prostředí pořizovaných rozhovorů se omezilo na freepárty a jiné kulturní aktivity freetekno komunity. Pro výběr informátorů jsem zvolila metodu sněhové koule, jež umožnila zaměřit se nejen na okruh mých přátel ze skupiny Banda Crew, kteří sami podobně akce pořádají, ale také, a to především, najít takové respondenty, kteří by se mohli svými dlouholetými zkušenostmi s pořádáním freetekno parties podělit o své postřehy a názory. Tito informátoři byli s mým záměrem napsat bakalářskou práci seznámeni v průběhu rozhovoru nebo na jeho začátku. Ostatní respondenti, s kterými jsem se na téma freetekno bavila obecně, tento můj záměr neznali. Co se týče výběru freeparties, na kterých rozhovory probíhaly, snažila jsem se vybrat takové, které by byly reprezentativním vzorkem, a tak se v mém zorném poli výzkumníka ocitly jak malé privatní akce s počtem účastníků kolem 30 lidí a rodinnou atmosférou, tak větší párty několika sdružených sound systému či jednoho velkého freefestivalu v zahraničí s českým zastoupením. Všechna takto sesbíraná data jsem se vždy po akci snažila v co nejkratším čase utříbit zápisem poznámek z terénu. Tyto jsem pak společně s pořízenými fotografiemi analyzovala a na jejich základě jsem postupně vytvořila okruh témat, které byly předmětem doplňujícího dotazníku, který jsem zaslala informátorům.

6.2 Realizace výzkumu

Informátoři byly převážně starší členové komunity, kteří se na scéně pohybují alespoň 6 let. Jejich věk byl v rozmezí od 24 do 28 let. Počet respondentů mužů a respondentek žen byl

vyrovnaný. Svůj výzkum jsem začala účastí na menších freepártyes pořádaných uskupením Banda Crew za účastí dalších členů zpřátelných soundsystémů. Díky tomu jsem měla možnost získat nové kontakty na další respondenty, které jsem následně oslovovala. Na jaře 2008 se mi naskytla příležitost navštívit i větší free festival Dragon, kde jsem pak mohla reflektovat specifika české freetekno scény v cizím prostředí.

Důležitým zdrojem informací se pro můj výzkum stal také internet, konkrétně komunikační server *nyx.cz*. Ten má fóra, která se jsou freeteknu věnována a podle témat se rozdělují například na *reporty z freeparties*, *fotky z akcí*, *rychtastory*, aj.

Dále pak analýza videí dostupných na internetu či promítaných na samotných akcích, stejně jako letáků (flayers) a pozvánek na jednotlivé akce, také posloužila jako metoda získávání hodnotných informací. Posledním a kvalitativně nejhodnotnějším zdrojem informací se staly performace, které na akcích proběhly a jejichž analýzou jsem mohla tyto jedinečné komunikační kanály zasadit do hlubšího ideové rámce celé subkultury. Na performace jsem se dotazovala přímo na freepárty nebo po ní, prostřednictvím elektronické pošty.

7 Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na současný společensko-kulturní fenomén *freetekno*. S ohledem na sdílenou historickou zkušenost kulturního a společenského proudu undergroundu jsem se pokusila zasadit tento fenomén do českého prostředí. Cílem takového vhledu zpět pak bylo poukázat na specifika české freetekno subkultury v globálním kontextu. Vycházela jsem přitom jen z empirických dat českých i zahraničních autorů, které mi byly k dispozici a které jsem se snažila využít i v mém přístupu k výzkumu v terénu.

Práce má spíše popisný charakter a s tématy rituálů a mýtů v české freetekno subkultuře případného čtenáře v první řadě seznamuje.

Práce má čtyři části. V první části práce se věnuji sdílené kulturní paměti a její následné transformaci, obohacené o nové kulturní a společenské vlivy, které do České republiky přišly po pádu komunistického režimu v 90. letech. V druhé části pak popisují základní principy nově vznikuvšího fenoménu freetekna u nás. Všímám si základních pravidel, na kterých takto subkultura funguje. Třebaže je její podoba dnes velmi různorodá, snažím se v ní nalézt jisté sdílené mechanismy, které při konstituování identity tradičně fungují jako osvědčené. Dále se věnuji symbolům zobrazovaných na freeparties či na pozvánkách na tyto akce. Popisují mýty tak, jak jsou vepsány do symboliky této kultury a pokouším se nalézt jedinečnou narativní složku, jež je v těchto symbolech zahrnuta. Předpokládám přitom kolektivně sdílené a udržované symbolické struktury identity, která je hlavním atributem při realizaci rituálů a vzniku mýtů. Snažím se popsat mýty, které jsou symbolicky sdělovány nejen orálně či písmem, ale i metodami spjatými s moderní dobou jako je fotografie a film. Mýtus, stejně jako hudba, je velmi mocným prvkem sociálního života. Jsou to mnohovýznamové systémy, jimž jsou přiděleny odlišné, mnohdy rozporuplné významy, emoce a společenské hodnoty zároveň. Přesto lidem umožňuje cítit jistý druh vzájemné blízkosti, dává nám nějakou představu o světě, jenž není samotnou realitou.

Nehledě na to, zda má ten druhý s námi společného i něco jiného než onen pocit solidarity podněcovaný hudbou, cítíme se něčím spojeni. Celá subkultura funguje patrně jen na těchto mnohovýznamových naracích a představách. Souhrně to nazývají SPIRIT, který slovy popsat nejde, jež ale všichni členové komunity společně sdílejí.

8 Seznam použité literatury:

- ALAN, Josef. *Alternativní kultura. Příběh české společnosti 1945-1989*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2001, 610 s. ISBN 80-7106-449-1.
- BAKER, Chris. *Slovník kulturních studií*. Praha: Portál, 2006. 208 s. ISBN 80-7367-099-2.
- BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*, Sociologické nakladatelství, Praha 2002. 165 s. ISBN 80-86429-11-3.
- BEAUFORT, Martin. *Techno-communitas: fenomén freetekno jako snaha o únik ze sociálního řádu*. Bakalářská práce. Plzeň. Západočeská univerzita v Plzni. Filozofická fakulta, 2007.
- BETHKE, Bruce. „*Kyberpunk*.“, Živel 19. 2001
- BEY, Hakim. *T.A.Z. The Temporary Autonomous Zone, Ontological Anarchy, Poetic Terrorism*. New York: Autonomedia, 1991. Dostupný z WWW: <http://www.hermetic.com/bey/taz_cont.html>.
- BUDIL, Ivo. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Praha: Triton, 2003. 488 s. ISBN: 80-7254-321-0.
- CELEFATO, Patrizia. *The clothed body: Dress, body, culture*. New York, Oxford: Berg, 2004
- CRAWFORD, J. Suzanne. *American Indian religious traditions: an encyclopedia*, ABC-CLIO, Santa Barbara, California 2005.
- DRÁPAL, Vladimír. *Nejsem to, co dělám. Dělán to, co jsem*. (www.advojka.cz [online]. 2006, č.22 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.advojka.cz/archiv/2006/22/nejsem-to-co-delam-delam-to-co-jsem>>.
- DURKHEIM, Émile. *Elementární formy náboženství*. Praha: Oikoymenth, 2002. 491 s. ISBN 80-7298-056-4.
- ELIADE, Mircea. *Posvátné a profánní*. Praha: Křesťanská akademie, 1994. 156 s. ISBN 80-85795-11-6.
- GEERTZ, Clifford. *Interpretace kultur*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. 565 s. ISBN 80-85850-89-3.
- GENNEP, A. van, *Přechodové rituály*. Systematické studium rituálů, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 1997.

- GOFFMAN, Erving. *Všichni hrajeme divadlo : sebezprezentace v každodenním životě*. Praha: Studia Ypsilon, 1999. 247 s. ISBN 80-902482-4-1
- HAKKEN, David. *Cyborgs@Cyberspace?: An Ethnographer Looks at the Future*. New York, London: Routledge. 1999. 264 s.
- HUMEOVÁ, Lynne. *Taneční párty v Austrálii*. In: PARTRIDGE, Chrispother (ed.), *Encykolpedie nových náboženství. Nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spirituality*. Praha: Knižní klub, 2006. ISBN 80-242-1605-1.
- JIROUS, I. Martin.: *Zpráva o třetím českém hudebním obrození*. In: *Magorův zápisník*.. Praha: Torst, 1997. 801 s. ISBN 80-7215-033-2.
- KOČANDRLE, Vilém. *Freetekno a travellerství*. Bakalářská práce. Plzeň. Západočeská univerzita v Plzni. Filozofická fakulta, 2008.
- KŘELINOVÁ, Marie. *Umělecké projevy v české „freetekno“ komunitě – symbolická, funkční a rituální rovina „tekno plachet“*. Bakalářská práce. Pardubice. Univerzita Pardubice. Filozofická fakulta, 2008.
- Lévi-Strauss, Claude. *Totemismus dnes*. Praha: Dauphin, 2001. 123 s. ISBN 80-7272-007-4.
- MAFFESOLI, Michael. *O nomádství*. Praha : Prostor, 2002. 270 s. ISBN 80-7260-069-9.
- McKAY, George. *DiY Culture: Party & Protest in Nineties Britain*. London - New York: Verso, 1998. 310 s. ISBN 1-85984-260-7.
- MRÁZ, Bohumír. *Dějiny výtvarné kultury*. Praha: Idea Servis, 2002. ISBN 80-85970-32-5.
- NOVÁK, Arnošt. *Udělejte to zkrátka sami!* ([Www.advojka.cz](http://www.advojka.cz) [online]. 2006, č.19 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.advojka.cz/archiv/2006/19/udelejte-to-zkratka-sami>>.)
- OVERSTREET, Martina. *Kazetová kultura*. ([Www.czechtek.bloguje.cz](http://www.czechtek.bloguje.cz) [online]. 2006 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <http://czechtek.bloguje.cz/0611_czechtek_archiv.php>.)
- PILAŘ, Martin, et al. *O různých možnostech pohybu českým undergroundem. Britské listy [online]*. 2002 [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW:
- ROZSAK, Theodore. *Kde končí pustina: politika a transcendence v postindustriální společnosti*. Praha: Prostor, 2005 .427 s. ISBN 80-7260-146-6.

- SHORE, Bradd. *Culture in mind: cognition, culture, and the problem of meaning*, New York-Oxford: Oxford University Press, 1999. 447 s. ISBN 0-19-509597-9.
- SOUKUP, Václav. *Dějiny antropologie*. Karolinum, Praha 2004 s. 635-644.
- ŠARKOZYOVÁ, Karla. *Freeparty*. Absolventská práce. Most. Vyšší odborná škola sociální, 2003. (*Www.freetekno.cz* [online]. 2004 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: < <http://www.freetekno.cz/Public23/freeparty.pdf>>.)
- WELSCH, Wolfgang. *Naše postmoderni moderna*. Praha: Zvon, 1994. 198 s. ISBN 80-7113-104-0.
- WILLIAMS, Raymond. *Culture*. In. BAKER, Chris. *Slovník kulturních studií*. Praha: Portál, 2006. 208 s. ISBN 80-7367-099-2.
- WIMMER, Lukáš. *Freetekno*. Diplomová práce. Praha. Univerzita Karlova. Institut sociologických studií, 2006.
- ZAJDÁKOVÁ, Svatava. *Subkultury mládeže – subkultura freetekno*. Absolventská práce. Brno. Vyšší odborná škola sociální, 2005

8.1 Internetové zdroje:

- blisty.cz
- cs.wikipedia.org
- czechtek.bloguje.cz
- delict.cz
- dragon-festival.com/
- freetekno.cz
- iolab.eu
- merak.deviantart.com/gallery/
- my-sites.com
- newage.eu
- nyx.cz

- shockraver.free.fr
- spiral-tribe.org
- svazautoru.org
- techno.org
- vjtheory.net
- oko3.org
- opsi.gov.uk
- zpravodajstvi.ecn.cz

8.2 Video dokumenty o freeteknu

- DVD World Traveller Adventures, Uncivilized World, 2005.
- Exkurze aneb Dutchtek. PÍSKÁČEK, Vladimír (námět, scénář, režie). 2001.
- Velký vůz. Tekno je mý všekno. Česká televize, 2005.

9 Přílohy

9.1 Příloha č.1: Shockraver manifest23

Www.freetekno.cz [online]. 2009 [cit. 2009-05-27]. Dostupný z WWW:
< <http://freetekno.cz/?d=1&g=31> >.

Můžete nás nenávidět. Můžete nás odmítat. Možná nám nebudete rozumět. Možná nevíte o naší existenci. My můžeme pouze doufat, že nás nebudete soudit, protože my bychom nikdy nesoudili vás. Nejsme zločinci. Nejsme narkomani. Nejsme naivní děti. Jsme jeden obrovský, globální kmen a rodina, která přesahuje práva a zákony vytvořené člověkem, přesahuje místo i čas samotný. Jsme silní a pevní.

Zrodili jsme se ze zvuku. Už zdaleka slyšitelný, ohlušující, hřmící rytmus srovnatelný s matčíným srdcem, která ve svém lůně ze železa, oceli a drátů konější vlastní dítě. Vracíme se do tohoto lůna, kde si v horku, vlhkosti a tmě uvědomujeme, že jsme si všichni rovni. Vracíme se nejen k temnotě a k sobě samým, ale i k hudbě, která do nás vráží svoji silou a prochází skrz naše duše: všichni jsme si rovni. A někde okolo 35Hz pocítujeme ruku Boží na našich zádech, tlačící nás dopředu, nutící nás k posílení naší mysli, těla a naší duše. Nutící nás k podání pomocné ruky, spojení s dalšími lidmi okolo nás a sdílení tohoto nekontorolovatelného štěstí, které cítíme při vytváření této magické bubliny, která nás - na jeden večer - dokáže ochránit před hrůzami, zvěrstvy a zneuctíváním okolního světa. Jsou to právě tyto nejsilnější okamžiky, kvůli kterým tu každý jsme.

Stále a stále se shromažďujeme v klubech, skladištích nebo budovách které jste vy opustili pro nic za nic a dáváme jim na jednu noc život. Silný, pulzující, chvějící se život ve své nejčistší, nejintenzivnější a nejsilněji prožité formě. V těchto provizorních prostorách se zbavujeme břemena nejistoty před budoucností, kterou jste vy nedokázali stabilizovat a zajistit pro další generace. Snažíme se uvolnit ze všech okovů, všech překážek a omezení, které jste vy vytvořili pro klid svojí duše. Snažíme se přepsat naprogramované kódy, které do nás zapisujete ihned od momentu našeho narození. Kódy, které nás vedou k nenávisti, k souzení, vedou nás k tomu, aby jsme se chovali tak, jak je to pro vás nejvýhodnější. Kódy, které nás nutí dělat to, co řeknete vy. Kódy, které nám říkají, že musíme jít z lesklé stříbrné vidličky to, čím nás nakrmíte, místo toho, abysme udržovali při životě vlastníma rukama. Kódy, které nutí zavírat naše oči a duše, místo toho, abysme je široce otevřeli.

Vždy, než slunce dosáhne svého vrcholu a začne odhalovat tuto vámi vytvořenou pokroucenou realitu, my budeme divoce tančit s našimi bratry a sestrami při příležitosti oslavy svých životů, naší kultury a hodnot, ve které věříme my - Mír, Láska, Svoboda, Tolerance, Jednota, Harmonie, Sebevyjádření, Zodpovědnost a Respekt.

Naším nepřítelem je ignorance. Naší zbraní je informace. Naším zločinem je porušování a poměňování se s jakýmkoliv zákonem, kterým máte potřebu zastavit nás před oslavami naší existence. Ale veďte tomu, přestože máte tu moc přerušit konkrétní párty v konkrétní noc v konkrétní zemi na této nádherné planetě, nikdy se vám nepodaří zastavit naši globální party. Nemáte přístup k tomuto vypínači, ať už si myslíte cokoliv.

Hudba se nikdy nezastaví. Tlukot srdce nikdy nevyumizí. Party nikdy neskončí.

Jsem raver, a toto je můj manifest.

9.2 Příloha č.2: Manifest Spiral Tribe

Www.t0.or.at [online]. 2006 [cit. 2009-05-27]. Dostupný z WWW:
<<http://www.t0.or.at/spiral23/spiral.htm>>.

Jediný způsob jak postupovat, je růst. Jediný způsob jak růst, je pronikat za hranice toho, co známe do nepoznaných oblastí neznáma. Neznámé je jediným zdrojem nových vědomostí.

Systémy, zajišťující naše přežití, jsou organické. Abychom mohli obnovovat buněčné stěny, je třeba dělit a násobit.

Staré bariéry padají, starobylé pilíře se hroučí a nové struktury vznikají na jejich místě. Každá nová generace rodí tu následující. Staré dává vzniknout novému.

Žijeme v momentu nekonečné proměny, propojujícím minulost, přítomnost a budoucnost.

Cílem našeho snažení je objevovat neustále se měnící horizont. Průběžně zavádět nové parametry, prozkoumávat a zabezpečovat každý nový stupeň, kterého dosáhneme.

Naším úkolem je zničit tu lhostejnost, která je zodpovědná za zánik životní síly na naší planetě.

Naším cílem je pozitivně motivovat lidi a národy. Je čas probudit planetu ze spánku!

Tento krok za dokonalostí, využívající nejmodernější digitální technologie, zkombinované s organickými životními systémy, má sílu mohutně otřást lidskými smysly a tak poskytnout ten chybějící kousek energie, potřebný prokvantový skok z pozemského na mimozemské vědomí.

9.3 Příloha č.3: Zásady Do It Yourself

Www.blisty.cz [online]. 2002 [cit. 2009-05-27]. Dostupný z WWW:
< ://www.blisty.cz/art/11192.html >.

Z knihy Nicholase Sounderse *Extáze a techno scéna ilegální parties* (1995)

1. Tohle bude ohromné – to si uvědom. Nechej si narůst křídla, abys mohl létat.
2. Naslouchej novým lidem.
3. Sdílej zodpovědnost s druhými.
4. Sobectví zničí v samém zárodku – nedopusť žádné boje o moc.
5. Komunikace brání nedorozumění – proto mluv s druhými.
6. Pokud se tu necítíš dobře, předej svou práci jinému a jdi pryč!
7. Nikdy se nesměj těm vypaseným sviním nahoře.

9.4 Příloha č.4: Seznam základních otázek pro rozhovor

1. Považuješ se za člena nějakého sound systému? Jakého a na jakých přibližně principech fungujete?
2. Jak dlouho se na scéně pohybuješ ?
3. Čím se pro tebe freetekno stalo v životě? (Pokud se tvůj postoj v průběhu měnil, zniň prosím i co k takové změně postoje vedlo).
4. Existuje nějaký sound systém, kterého si vážíš pro to, co dělá či v minulosti dělal?
5. Je freetekno v ČR politické? Co si myslíš o „manifestech“ z posledních let, jako např. vyjádření se k záměru nepořádat další akci pod názvem Czechtek, či dříve – manifest Spiral Tribe?
6. Vzpomeneš si na nějaký impulz, kterým ti freetekno a scéna kolem něj učarovala?
7. Má tato scéna taky svoje „hvězdy“? Tak jak tomu je v komerční hudbě? Je to dobře nebo špatně?
8. Jmenuj tři události, které v české společnosti nějakým způsobem ovlivnily atmosféru na freetekno scéně?
9. Jaká místa pro akce či freeparty považuješ za nejvhodnější a proč?
10. (Když je akce tzv. indoor-outdoor). Liší se výrazným způsobem přípravy na tyto dva typy párty? (Uvnitř/Venku) Které jsou ti bližší a proč?
11. Na co se na párty nejvíce těšíš? Co ti udělá radost a co tě naopak mrzí, když se stane?

12. Tancuješ na párty? Pokud ano, jak bys takový tanec charakterizoval/a? Je spíše sólo-tancem, skupinovým tancem, případně „párovým tancem“?
13. Tanec na freetekno akcích bývá přirovnáván s šamanským rituálům, vnímaš to taky tak?
14. Kdy si tanec/poslech/ nejvíce užiješ?
15. Patří na freetekno akce kromě hudby i něco jiného? Někáká Image, styl?
16. V čem vidíš výhody a v čem nevýhody, porovnáš-li např. privat-party s většími festivaly?
17. Existuje nějaká historka, která se na freeteknu/ tekno akcích/ vypráví nebo traduje?
18. „Drogy se ve freeteknu vyskytovaly vždy“... to je častá fráze, která se vyskutekuje v mnoha pracích, které o freeteknu už vznikly a některé se zaměřují jen na ně a freetekno. V čem je podle tebe jejich síla, co freeteknu přináší, čím ho může pozitivně nebo negativně ovlivnit či posunout?
19. Co si myslíš o hudbě, která se na freetekno akcích hraje. Je nějaký styl či žánr, který tam vysloveně nepatří? Pokud ano, který a proč?
20. Když je v jeden termín víc freetekno akcí, podle čeho se rozhoduješ, které z nich se zúčastníš/podpoříš?
21. Párty je v dnešní době omezena zpravidla na víkendové dny. Co si o tom myslíš?
22. Na čem hlavně záleží, aby se párty zorganizovala a proběhla podle tvých představ dobře?
23. Kromě umění Djingu a Vj projekcí se světla, je na freetekno akcích něco jiného? Někáká koncepce, která je jiná než na komerčních akcích?
24. Co tě v poslední době na párty mile potěšilo, překvapilo, co nového si ocenil/a?
25. Máš nějakou představu o tom, jak asi vypadali členové prvních sound systému v takové podobě, jako je známe v ČR? Co si myslíš o stylu nebo image, kterou neslí?
26. Jsou Spiral Tribe podle tebe ve freetekno kultuře i dnes něčím jedineční? Čím?
27. Jaké symboly si s freeteknem vybavíš? Jsou-li nějaké, proč si myslíš, že se ti vryly do paměti?
28. Vznikají podle tebe spontánně nebo jako součást nějaké myšlenky?
29. Rozlišuješ oblečení na párty a v každodenním životě/práci?
30. Změnila se scéna v posledních několika letech? Jak? Co to znamená pro tebe?

9.5 Obrazové přílohy

Móda a styl

Třebaže se u nás lidé v modě vždy spíše zdržovali extrémů a výstřednosti, subkultury si svou identitu snažili právě stylem a svou image vydobýt a potvrdit. Modá spojená s freetekno subkulturou je charakteristická nejrůznějšími modifikacemi těla. Plugy a tunely jsou náušnice cylindrického tvaru, které se nosí v již roztažené dírce v ušním lalůčku.

Jsou dalším atributem stylu této subkultury, jehož odkaz sahá až k tradičním kulturám předkolumbovské Ameriky, kde bychom našli stejný způsob zdobení těla.

Obrázky plugů (Earplug) (A) a tunelů (B) s motivem spirály. Vyrobeny mohou být z přírodních materiálů jako je dřevo, kost, rohovina nebo oceli či dokonce skla. Tunel (angl. Ear spool) - je termín užívaný k označení šperku, který se nosí v uších v řadě Mezoamerických kulturach.(C) Roztahovák používaný k roztahování dírek v ušním lalůčku.

Obrázek 2

DeMELLO, Margo. Encyclopedia of Body Adornment. London: Greenwood Press, 2007.

s. 69-70.

A)

B)

C)

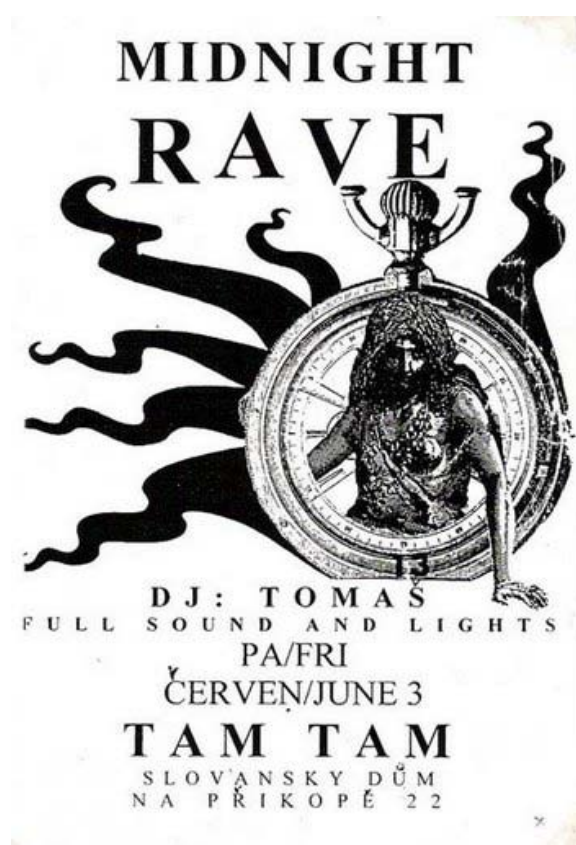

Obrázek 3 (A) Oblečení z dílny *delict.cz*

(B) Praktické využití tunelu.

Pojetí prostoru a času

Performace sound systému Cirkus Alien, hala Meet Factory, Praha, 2008

V pražské Meet Factory se 5.12.2008 uskutečnila mikulášská technopárty soundsystému Cirkus Alien. Ještě před vypuknutím vlastní party, která se nesla v duchu antisystémové propagandy, proběhl síťotiskový workshop.

Obrázek 4 Rituální obsazení prostoru prostřednictvím virtuálního televizního přenosu. Zpravodajský komentátor do kterého se nabourala „teroristická skupina“ Cirkus Alien. „Požaduje nemožné a požadují to do 24 hodin“. Praha, Hala Meet Factory, 5.12.2008 (foto autora)

Obrázek 5 Točení s poi míčky v přestrojení za cirkusové klauny. Praha, Hala Meet Factory, 5.12.2008 (foto autora)

Obrázek 6 Loutka sound systému Cirkus Alien
Praha, Hala Meet Factory, 5.12.2008 (foto autora)

V doprovodu skupiny tanečníků oděných do bílých kombinéz s rouškami na ústech se spolu s kyberpunkovou loutkou v nadživotní velikosti protancovali celým prostorem haly a po několika minutách zase zmizeli. Zbyla po nich jenom zpráva, napsaná na malém ustřížku barevného papírku, kde stálo „*nevěř nikomu, ani nám*“ a na plátně, kde běžela během večera projekce se náhle vinul nápis „*my jsem ti lidé, před kterými vás rodiče varovali*“.

V podobném duchu, ale v jiné hale ve Vídni, k této loutce přibyla další, tentokrát loutka podnikatele ve formálním obleku. Cirkus Alien si zvolil jasnou koncepci poodhalovat ostatním prostřednictvím „performací“, pro návštěvníky a přechodových iniciačních rituálů pro sebe, svůj svět, svoje vnímání světa a společnosti, svoji jinou kulturu se všemi radostmi i strastmi, které je doprovázejí.

Obrázek 7 Malba na tělo barvami, černá a bílá představuje dualitu, na zádech vyobrazeno „třetí oko“ jež odkazuje ke stavům rozšířeného vědomí. Dalšími významy může být také „Mysl v pavučině významů“. Vibrační bod.
Okolí Prahy, freepárty, 20.3.2009 (foto autora)

Obrázek 8 Tradiční kolektivní symboly zakomponovány do prostoru/obrazu jako totem.
Okolí Prahy, freepárty, 20.3.2009 (foto autora)

Obrázek 9 Kyberpunková estetika freetekno kultury se promítá také do umění
Grafická práce DJ MERAKA

<http://merak.deviantart.com/gallery/>

